



พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

The Information Seeking Behavior of the Students of
the Faculty of Humanities and Social Sciences,
Uttaradit Rajabhat University.

จารุวรรณ กิ่งवाल

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ประจำปีงบประมาณ 2559

พ.ศ. 2561

บทคัดย่อ

ชื่องานวิจัย : พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ชื่อผู้วิจัย : จารุวรรณ กังวาล
หน่วยงาน : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่วิจัย : 2559

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์สำหรับนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวนประชากรทั้งหมด 2,165 คน โดยกำหนดกลุ่ม
ตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 327 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน วิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ของนักศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 4 ด้านได้แก่ ด้านแหล่งสารสนเทศ
ด้านประเภทสารสนเทศ ด้าน วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ และ ด้านปัญหาการแสวงหา
สารสนเทศ โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก นักศึกษามีพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ
แต่ละด้าน ดังนี้ ด้านแหล่งสารสนเทศ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ซึ่งค้นหาจากรายการ
ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด (OPAC) ด้านประเภทของสารสนเทศ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับมาก ซึ่งประเภทสารสนเทศได้แก่ หนังสือ ตำรา มีจำนวนเพียงพอและทันสมัยมีค่าเฉลี่ย อยู่ใน
ระดับมาก ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศในการใช้สารสนเทศ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับมาก นักศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อหาแหล่งการเขียนการอ้างอิง อยู่ในระดับมากที่สุด และด้าน
ปัญหาการแสวงหาสารสนเทศ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ซึ่ง อ่านสารสนเทศ
ภาษาอังกฤษไม่เข้าใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ

ABSTRACT

Research Title: The Information Seeking Behavior of the Students of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University.

Researcher : Jaruwan Kangwan

Organization : Faculty of Humanities and Social Sciences

Year : 2559

The objectives of this research was to study the behavior of the students of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University in seeking information. The population size was 2,165 people and the samples were specified using Krejcie and Morgan's table and resulted in 327 samples. The tool used to collect the data was a questionnaire which consisted of 4 aspects. The data were analyzed using statistical analysis for frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The study found that; from the analysis of the 4 aspects of the student behavior in seeking information which are the sources of the information, the types of the information, the utilization of the information, and the problems in seeking the information; the overall average of every aspect is high. For the sources of the information, the overall average is high and the students used the online public access catalog (OPAC) the most. For the types of the information, the overall average is high and the highest rated item is the books and textbooks were sufficient and up-to-date. For the utilization of the information, the overall average is high and the highest use of information was as the reference writing sources. And for the problems in seeking the information, the overall average is very high and the problem in understanding the information written in English is the highest of all the items.

Keyword: Information Seeking Behavior

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ช
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
กรอบแนวความคิดการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารสนเทศ.....	5
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ.....	14
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ.....	16
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่าน.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
3 ระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย.....	24
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	24
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	25
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	25
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	26
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	26
สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	28
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์.....	30

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
	ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศ ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุตรดิตถ์.....	34
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	35
	สรุปผลการวิจัย.....	36
	อภิปรายผล.....	38
	ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	40
	บรรณานุกรม.....	41
	ภาคผนวก.....	45
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	46
	ประวัติผู้วิจัย.....	51



สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	24
2 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	28
3 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้านแหล่งสารสนเทศ.....	30
4 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้านประเภทสารสนเทศ.....	31
5 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ.....	32
6 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศ.....	32
7 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมทุกด้าน.....	33
8 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศของ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.....	34



บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วิลเฟรด เลิศมหาเกียรติ และสุรณี ปิตะเสน. (2532, น.30) ได้กล่าวไว้ว่า ยูเนสโก ย่อมาจาก องค์การศึกษาศาสนาวัฒนธรรมและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization. = UNESCO) ได้กำหนดเกี่ยวกับนโยบายสารนิเทศ แห่งชาติไว้ ข้อหนึ่งว่า “การรับรองสารนิเทศเป็นทรัพยากรสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการพัฒนาไม่ยิ่ง หย่อนกว่าทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถ้าปราศจากทรัพยากรสารนิเทศแล้วประเทศ จะพัฒนาได้ยาก” ดังนั้นประเทศที่พัฒนาแล้วได้กำหนดนโยบายสารนิเทศแห่งชาติขึ้น ส่วนประเทศที่ กำลังพัฒนาควรกำหนดนโยบายสารนิเทศแห่งชาติขึ้นเช่นเดียวกัน เพราะสารนิเทศเป็นปัจจัยสำคัญ ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัยทาง วิทยาศาสตร์ การศึกษา อารยธรรม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน เศรษฐกิจคือการค้าและอุตสาหกรรม สารนิเทศเป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารประเทศ การวางนโยบายด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล วงการธุรกิจและอุตสาหกรรม ทั้งของรัฐบาลและเอกชน โดยเฉพาะในประเทศที่มีระบบการค้าเสรี (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2545, น.2-3)

การศึกษาในปัจจุบันมุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาและค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง จากแหล่งทรัพยากรสารนิเทศ มาประกอบและประยุกต์ใช้กับความรู้ที่ได้จากห้องเรียน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาระดับสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งผู้เรียนต้องทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มากกว่าที่จะเป็นผู้รับในห้องเรียน (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2543, น.ก) ดังนั้นการจัด การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีห้องสมุด เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพและคุณภาพของบัณฑิต เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งรวม ตำราวิชาการนานาชนิดที่จะอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าหา ความรู้ ดังที่เอ็ดมุนด์ ทศนประสิทธิ์ (2542, น.12-13) กล่าวว่าห้องสมุดเป็นแหล่งรวมทั้งความรู้ และความบันเทิง ที่ผู้ใช้เลือกสรรได้อย่างเสรีตามความต้องการทำให้เป็นคนฉลาด ทันเหตุการณ์ เป็น สถานที่ไร้พรมแดน ผู้ให้บริการเต็มใจบริการโดยไม่เลือกปฏิบัติ เป็นการช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และเป็นแหล่งสารนิเทศที่กว้างไกลเพื่อรับใช้สังคม

การบริหารจัดการห้องสมุด เพื่อสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และ การปฏิรูปการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการและการดำเนินงาน

รวมทั้งปรับเปลี่ยนบทบาทและภาพลักษณ์ของบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดเพื่อสามารถนำห้องสมุดสู่การเป็นแหล่งวิทยาการหรือศูนย์การเรียนรู้ที่แท้จริง แนวทางการบริหารจัดการห้องสมุดในยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมในเทคโนโลยีที่หลากหลายและเพียงพอไว้บริการผู้ที่สนใจเข้าศึกษาค้นคว้าไม่ว่าจะด้วยเหตุเพื่อความรู้ ความเพลิดเพลิน หรือเพื่อการทำรายงานก็ตาม ห้องสมุดจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่บ่งชี้ถึงควมมีมาตรฐานด้านการศึกษาของสถาบันนั้นๆ

ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดซึ่งถือว่าเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่สำคัญจะต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศทุกชนิด ทุกรูปแบบมาไว้บริการอย่างเพียงพอ และแนวโน้มของทรัพยากรสารสนเทศ ควรเน้นสารสนเทศที่อยู่ในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้ ทั้งนั้นก็อยู่ที่ความต้องการของผู้รับบริการ (ศามันธร หัสฉันท, 2554, น.2)

ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย เป็นศูนย์สารสนเทศในระดับอุดมศึกษาครอบคลุมหลักศูนย์กลางศึกษา และการวิจัยพัฒนาให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาสถานภาพของห้องสมุดให้เป็นสถาบันวิทยาการ สำนักวิทยบริการ เพื่อให้มีศักยภาพสูงในการดำเนินงาน สามารถจัดบริการสารสนเทศได้อย่างกว้างไกลและลึกซึ้ง โดยการจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดสร้างฐานข้อมูลต่างๆ สร้างระบบเครือข่าย หน่วยงาน การบริการสารสนเทศทั้งออฟไลน์ออนไลน์ และมีหลายแห่งได้มีการพัฒนาไปสู่ระบบห้องสมุดดิจิทัลและห้องสมุดเสมือน ในสถานศึกษาระดับวิทยาลัย มีการจัดตั้งศูนย์โดยรวมศูนย์สื่อการศึกษา ศูนย์โสตทัศนศึกษา และศูนย์การเรียนเข้าร่วมกัน โดยมีชื่อเรียกว่า ศูนย์วิทยบริการหรือศูนย์การเรียนรู้ มีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอน และการวิจัยให้บรรลุผลตามสถานศึกษา ดำเนินการทั้งการจัดหาจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ตรงความต้องการของผู้ใช้ และจัดระบบการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกทั้งนี้เพื่อสร้างฐานการเรียนรู้ตามความถนัดของผู้เรียน โดยรวมแล้วศูนย์ลักษณะนี้ทำหน้าที่คล้ายห้องสมุด แต่เพิ่มเติมพิเศษ คือ นอกจากจะเป็นที่รวบรวมหนังสือต่างๆยังมีสื่อการสอนประเภทต่างๆไว้ให้บริการ ได้แก่ เทปตลับ เทปภาพ รวมทั้งเป็นศูนย์สื่อการศึกษา ช่วยครูผู้สอนในด้านการเตรียมวัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนต่างๆ ที่พร้อมให้ครูยืมใช้ได้ทันที รวมทั้งมีอุปกรณ์ผลิตสื่อการสอน เช่น คอมพิวเตอร์อุปกรณ์ถ่ายภาพ ซึ่งจะเห็นว่าศูนย์มีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอย่างมาก ผู้บริหาร อาจารย์ และบรรณารักษ์ที่ให้บริการจะต้องให้ความร่วมมือกันเพื่อการมุ่งสู่การเรียนรู้อย่างแท้จริง (ประเภทของห้องสมุดออนไลน์, 2553 ,ออนไลน์)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องหาแนวทางการพัฒนาบริการสารสนเทศให้กับนักศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การแสวงหาสารสนเทศด้วยวิธีการต่างๆ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของไทยในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีของสังคม มีสติปัญญา คิดแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และประเด็นที่สำคัญนักศึกษามีความสุข มีความภูมิใจในดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข อย่างไรก็ตามคุณลักษณะของนักศึกษาที่ดีเหล่านี้ ดังนั้นเพื่อที่จะให้นักศึกษาเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็วและให้ได้สารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อเป็นแนวทางการให้บริการสารสนเทศแก่นักศึกษาได้แสวงหาสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตที่ใช้ในการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ประชากรที่ทำการวิจัยคือ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ชั้นปีที่ 1 - 4 ทุกสาขาวิชาทั้งนักศึกษาภาคปกติและภาคพิเศษ จำนวน 2,165 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ที่เข้าใช้บริการห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง ของ Krejcie and Morgan (ยุทธ ไถยวรรณ. 2546: 101) จำนวน 327 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้านแหล่งสารสนเทศที่ใช้ด้านประเภทของสารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ และด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศ

3. ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลาที่ทำการวิจัย

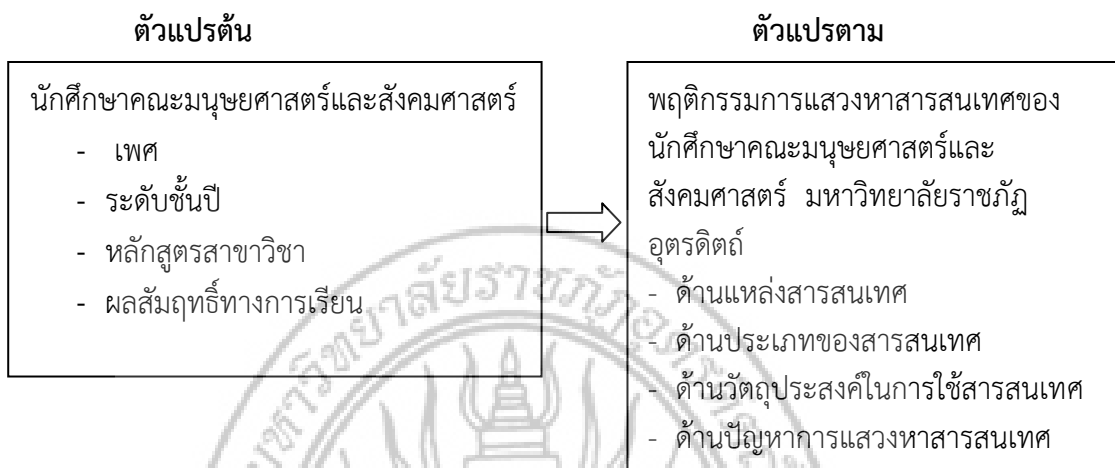
ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ระยะเวลาการทำวิจัย เมษายน 2558 – พฤษภาคม 2559

คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์เฉพาะ

สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ เรื่องราวและข่าวสาร ที่ผ่านการเลือกสรรให้เหมาะสมกับการใช้งานให้ทันเวลา และอยู่ในรูป ต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ได้เพื่อตอบสนองความต้องการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ หมายถึง กิจกรรมที่นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์กระทำเพื่อให้ได้ข้อมูล และข่าวสารที่จะตอบสนองต่อความต้องการ โดยได้ผ่านการวิเคราะห์ด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการเรียน การทำรายงาน และการทำวิจัย หรือตอบสนองความต้องการของตนเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย



ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
2. เป็นแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศแก่นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารสนเทศ
2. . แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ
3. . แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการความต้องการ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารสนเทศ

ความหมายของสารสนเทศ

มีผู้ให้ความหมาย “สารสนเทศ (Information)” แตกต่างกัน ดังนี้
น้ำทิพย์ วิภาวิน (2548 , น.85-86) ได้ให้ความหมายของสารนิเทศดังนี้ สารสนเทศ หรือ สารนิเทศมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Information หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ที่มีการบันทึกและประมวลผลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ สื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545, น.1) สารนิเทศ หรือสารสนเทศ (Information) มาจากความว่า สารและนิเทศ ส่วนสารสนเทศมาจากคำว่า สารและสนเทศ หมายถึง เรื่องราวต่าง ๆ วิทยาการ (Knowledge) และข้อเท็จจริง (Facts) รวมทั้งข้อมูล (Data) ข่าว (News) หรือคำบอกเล่าทั้งหลายที่การบันทึกรายละเอียดไว้อย่างมีระบบ เก็บไว้ในรูปแบบหรือสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ แถบบันทึกภาพ และแถบบันทึกเสียง เป็นต้น เพื่อทำการเผยแพร่หรือบริการให้กับผู้มาใช้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ สนองความอยากรู้อยากเห็นช่วยก่อให้เกิดความรอบรู้ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และเสริมสร้างจินตนาการของผู้ใช้

มาลี ล้ำสกุล (2545 , น.5) ได้ให้ความหมายของคำว่า สารสนเทศว่า สารสนเทศ หมายถึง ความรู้ เรื่องราว ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งมีการบันทึกและจัดการตามหลักวิชาการเพื่อเผยแพร่ และเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งในส่วนบุคคลและสังคม

จากความหมายข้างต้นทั้งสารนิเทศและสารสนเทศ มีความหมายใกล้เคียงกัน ดังพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, น.1,182) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สารนิเทศ [สาระนิเทศ] หมายถึง “การชี้แจงแนะนำเกี่ยวกับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ”

สารสนเทศ [สาระสนเทศ] หมายถึง “ข่าวสาร; การแสดงหรือชี้แจงข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ”

ส่วนความหมายนั้นในภาษาไทยได้มีผู้ให้ไว้แตกต่างกันดังที่ อัมพร ทีชะระ (2528, น.160) ได้รวบรวมมาจากงานเขียนทางบรรณารักษศาสตร์ของบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ดังนี้ สารนิเทศ หมายถึงข่าวสาร, ข่าวสารเรื่องราว, ข้อความรู้, ข้อสนเทศ, อาเทศ, ข่าวสารความรู้, ความรู้ และใน ความหมายทางด้านวิชาคอมพิวเตอร์นั้น ทักษิณา สวานนท์ (2539, น.231) ได้ให้ความหมาย สารนิเทศ หรือ สารสนเทศว่าหมายถึง ข้อมูลที่นำมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และเสนอผลออกมาในรูปที่มีผู้ใช้รู้ความหมาย

พวา พันธุ์เมฆา. (2541, น.2) ได้กล่าวไว้ว่า คุณค่าของสารนิเทศอยู่ที่เนื้อหาและการที่ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในรูปแบบที่เกิดประโยชน์ เนื่องจากการได้รับสารนิเทศ ช่วยให้เกิดความคิดและแนวทางในการตัดสินใจตลอดจนมีทางเลือกเพื่อการดำเนินงานและการตัดสินใจ และ สารนิเทศ ช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ทุก ๆ ประเทศจึงให้ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นผู้มีศักยภาพในการรู้สารนิเทศเรียกว่า Information Literacy

การมีความรู้ในการใช้สารนิเทศ (Information literacy) หมายถึง การมีความสามารถในการใช้สารนิเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือได้อย่างเหมาะสม สามารถ ค้นคว้า เลือกใช้ สารนิเทศและประเมินผลสารนิเทศที่ดีได้ สถาบันการศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้มีความรู้และทักษะในการใช้สารนิเทศให้เกิดประโยชน์

ส่วนความหมายของทรัพยากรสารนิเทศ (Information Resources) หมายถึง สารนิเทศ ประเภทต่าง ๆ ที่มีการบันทึกไว้ในสื่อประเภทต่าง ๆ โดยนำเสนอด้วยตัวอักษร ภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว อาจเรียกชื่อว่าอาจเรียกชื่อว่าเป็นทรัพยากรห้องสมุด (Library resources) หรือ วัสดุห้องสมุด (Library materials)

ประเภทและลักษณะของทรัพยากรสารนิเทศ แต่เดิมมีการจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วัสดุตีพิมพ์ (Printed materials)
2. วัสดุไม่ตีพิมพ์ (NonPrinted materials)

ปัจจุบันลักษณะของทรัพยากรสารนิเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์
2. สื่อโสตทัศน
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สารนิเทศ ก็คือข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง มโนคติ สิ่งที่ได้เห็นได้ เหตุการณ์ ความคิดรวมทั้งกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความหมายเฉพาะแน่นอนในบริบทหนึ่ง ๆ และสิ่งเหล่านี้ได้เก็บบันทึกไว้ในวัสดุสารนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสื่อโสตทัศนอื่น ๆ

สรุปได้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้มีการเก็บบันทึกไว้อย่างมีระบบ โดยเก็บไว้ในรูปแบบ ที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสื่อโสตทัศน เพื่อทำการเผยแพร่หรือบริการ กับผู้ต้องการใช้ข้อมูล ข่าวสาร หรือความรู้ต่าง ๆ

คุณลักษณะของสารสนเทศที่ดี (Characteristics of Information)

ชาญภรณ์ กุลนิต (2553, น.3-4) ได้กล่าวไว้ว่า สารสนเทศที่ดีควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. สารสนเทศที่ดีต้องมีความถูกต้อง (Accurate) และไม่มีผิดพลาด
2. ผู้ที่มีสิทธิใช้สารสนเทศสามารถเข้าถึง (Accessible) สารสนเทศได้ง่าย ในรูปแบบ และเวลาที่เหมาะสม ตามความต้องการของผู้ใช้
3. สารสนเทศต้องมีความชัดเจน (Clarity) ไม่คลุมเครือ
4. สารสนเทศที่ดีต้องมีความสมบูรณ์ (Complete) บรรจุไปด้วยข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญครบถ้วน
5. สารสนเทศต้องมีความกะทัดรัด (Conciseness) หรือรัดกุม เหมาะสมกับผู้ใช้
6. กระบวนการผลิตสารสนเทศต้องมีความประหยัด (Economical) ผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจ มักจะต้องสร้างดุลยภาพระหว่างคุณค่าของสารสนเทศกับราคาที่ใช้ในการผลิต
7. ต้องมีความยืดหยุ่น (flexible) สามารถนำไปใช้ในหลายๆ เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์
8. สารสนเทศที่ดีต้องมีรูปแบบการนำเสนอ (Presentation) ที่เหมาะสมกับผู้ใช้อหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง
9. สารสนเทศที่ดีต้องตรงกับความต้องการ (Relevant/Precision) ของผู้ที่ทำการตัดสินใจ
10. สารสนเทศที่ดีต้องมีความน่าเชื่อถือ (Reliable) เช่น เป็นสารสนเทศที่ได้มาจากกรรมวิธีการรวบรวมที่น่าเชื่อถือ หรือแหล่ง (Source) ที่น่าเชื่อถือ เป็นต้น
11. สารสนเทศที่ดีควรมีความปลอดภัย (Secure) ในการเข้าถึงของผู้ไม่มีสิทธิใช้สารสนเทศ
12. สารสนเทศที่ดีควรง่าย (Simple) ไม่สลับซับซ้อน มีรายละเอียดที่เหมาะสม (ไม่มากเกินไปจนความจำเป็น)
13. สารสนเทศที่ดีต้องมีความแตกต่าง หรือทำให้ตื่นใจ (Surprise) จากข้อมูลชนิดอื่นๆ

14. สารสนเทศที่ดีต้องทันเวลา (Just in Time : JIT) หรือทันต่อความต้องการ (Timely) ของผู้ใช้ หรือสามารถส่งถึงผู้รับได้ในเวลาที่ผู้ใช้ต้องการ

15. สารสนเทศที่ดีต้องเป็นปัจจุบัน (Up to Date) หรือมีความทันสมัยใหม่อยู่เสมอ มิเช่นนั้นจะไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

16. สารสนเทศที่ดีต้องสามารถพิสูจน์ได้ (Verifiable) หรือตรวจสอบจากหลายๆ แหล่งได้ว่ามีความถูกต้อง

นอกจากนี้สารสนเทศมีคุณสมบัติที่แตกต่างไปจากสินค้าประเภทอื่นๆ 4 ประการ คือ ใช้ไม่หมด ไม่สามารถถ่ายโอนได้ แยกแยกไม่ได้ และสะสมเพิ่มพูนได้ (ประภาวดี สืบสนธิ์. 2543 , น.12-13) หรืออาจสรุปได้ว่าสารสนเทศที่ดีต้องมีคุณลักษณะครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเวลา (ทันเวลา และทันสมัย) ด้านเนื้อหา (ถูกต้อง สมบูรณ์ ยืดหยุ่น น่าเชื่อถือ ตรงกับความต้องการ และตรวจสอบได้) ด้านรูปแบบ (ชัดเจน กะทัดรัด ง่าย รูปแบบการนำเสนอ ประหยัด แปรลก) และด้านกระบวนการ (เข้าถึงได้และปลอดภัย)

แหล่งสารสนเทศ (Information Resources)

ชาญภรณ์ กุณินิติ (2553 , น.8-17) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งสารสนเทศที่ทำหน้าที่ให้บริการ คือ ห้องสมุด ศูนย์เอกสาร แหล่งสารสนเทศเพื่อการค้า คือ ร้านจำหน่ายหนังสือ และแหล่งสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้บุคคลยังสามารถจัดได้ว่าเป็นแหล่งสารสนเทศอีกประเภทหนึ่งที่ให้ข้อมูล ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้เช่นเดียวกัน สำหรับแหล่งสารสนเทศที่จัดเป็นแหล่งสำคัญในการค้นคว้าวิจัยคือห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต ในปัจจุบันแหล่งสารสนเทศไม่ได้มีชื่อเรียกว่าห้องสมุดเท่านั้น แต่ยังมีชื่อที่เรียกแทนหน่วยงานที่มีหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นห้องสมุดในหลายๆ ชื่อ โดยเฉพาะห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษานั้นมักใช้ชื่อแตกต่างกันออกไปตามโครงสร้างระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยว่าจะเลือกให้ใช้ชื่อแบบใด แต่ไม่ว่าจะเลือกใช้ชื่อใดก็ตาม ในที่สุดแล้วก็หมายถึงห้องสมุดนั่นเอง

แหล่งสารสนเทศ หรือ Information Resources หมายถึง แหล่งที่เกิด แหล่งผลิตหรือแหล่งที่เป็นศูนย์รวมทรัพยากรสารสนเทศ ในรูปแบบที่หลากหลายไว้ให้บริการค้นคว้าสำหรับผู้ต้องการสารสนเทศ อาจกล่าวสรุปได้ว่า แหล่งสารสนเทศ หมายถึงแหล่งความรู้ต่างๆ ที่ผู้ใช้สามารถศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีทั้งแหล่งสารสนเทศที่เป็นสถานที่ หรือแหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคลสำหรับแหล่งสารสนเทศที่จัดให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้โดยตรงนั้นจะมีการบริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้โดยตรงนั้นจะมีการบริหารและดำเนินการจัดหา จัดเก็บ และให้บริการสารสนเทศ ซึ่งมีบทบาทต่อสังคมในการให้บริการความรู้ ข่าวสาร และส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้ใช้ ประเภทของแหล่งบริการสารสนเทศที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. ห้องสมุด (Library)
2. ศูนย์สารสนเทศ (Information Center)
3. พิพิธภัณฑ์ (Museum)
4. หอจดหมายเหตุ (Archive)
5. แหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคล (Resource Person)
6. แหล่งสารสนเทศที่เป็นสถานที่ (Places)
7. แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต (Internet)
8. แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน (Resource Media)

แต่หากแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ แล้ว อาจแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

ประเภทของแหล่งสารสนเทศ แบ่งได้ 4 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. แหล่งสารสนเทศบุคคล (Resource Person)
2. แหล่งสารสนเทศสถาบัน/สถานที่ (Resource Places and Information Center)
3. แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน (Resource Media)
4. แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต (Resource Internet)

1. แหล่งสารสนเทศบุคคล เป็นแหล่งสารสนเทศที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ โดยเกิดจากการประมวลความคิด ความรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เช่น ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ นักวิชาชีพในสาขาวิชาต่างๆ และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น วิธีการได้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศบุคคล

- 1) ผู้ใช้ต้องทราบว่าบุคคลใดมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนสนใจ
- 2) ใช้วิธีการสอบถาม สัมภาษณ์ หรือพูดคุยโดยตรง หรือผ่านทางโทรศัพท์ อีเมล (Electronic mail.) หรือทางไปรษณีย์

2. แหล่งสารสนเทศสถาบัน/สถานที่ แหล่งสารสนเทศสถาบัน หรือสถาบันบริการสารสนเทศเป็นแหล่งสารสนเทศที่จัดตั้งอยู่ในองค์กรต่างๆ อาจเป็นหน่วยงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เอกชน สมาคม หรือองค์กรระหว่างประเทศ โดยทำหน้าที่ให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้สารสนเทศในองค์กร

ประเภทของสถาบันบริการสารสนเทศ

- ห้องสมุด ห้องสมุดเป็นสถาบันบริการสารสนเทศที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยมีบรรณารักษ์ทำหน้าที่ในการจัดการและให้บริการสารสนเทศ ห้องสมุดมีหลายประเภท เช่น หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

- หอจดหมายเหตุ (Archives) เป็นหน่วยงานที่จัดเก็บเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานต่างๆ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จัดเก็บเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ของประเทศ เช่น เอกสารรัชกาลที่ 5

หอจดหมายเหตุธนาคารแห่งประเทศไทย จัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเงิน การคลังของประเทศไทย ที่หมดอายุการใช้งาน แต่ยังมีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์

บริการจดหมายเหตุ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติ ภาพถ่าย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ผ่านมาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์สารสนเทศ (Information Centers) เป็นสถาบันบริการสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชา ทำหน้าที่คล้ายห้องสมุด แต่เน้นให้บริการสารสนเทศเจาะลึกเฉพาะเรื่องที่ใช้ต้องการ ผู้ทำหน้าที่ให้บริการมักเป็นนักเอกสารสนเทศ หรือนักสารสนเทศที่มีความรู้เฉพาะสาขาวิชา เช่น เศรษฐศาสตร์ และกฎหมาย

3. แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน เป็นแหล่งสารสนเทศที่มุ่งเผยแพร่สารสนเทศข่าวสาร เหตุการณ์ ต่อประชาชน โดยเน้นข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ รวมทั้งสาระความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์โดยวิธีการแพร่กระจายเสียง ภาพ และตัวอักษร ผ่านสื่อประเภทโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์

- สื่อโทรทัศน์ เป็นแหล่งเผยแพร่สารสนเทศประเภทข่าว เหตุการณ์สำคัญ สาระความรู้ในเรื่องที่ประชาชนสนใจ ผ่านทางเสียง ภาพ และข้อความ โดยอุปกรณ์เครื่องรับโทรทัศน์

- สื่อหนังสือพิมพ์ เป็นแหล่งเผยแพร่สารสนเทศ ข่าวสาร เหตุการณ์ สาระความรู้ผ่านทางสิ่งพิมพ์ที่ออกอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นหนังสือพิมพ์รายวัน โดยเน้นการนำเสนอข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมืองที่เป็นปัจจุบันและอยู่ในความสนใจของประชาชน

4. แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต (Internet) อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วโลกให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ แหล่งความรู้บนอินเทอร์เน็ต ปรากฏอยู่ในรูปแบบของเว็บไซต์ เว็บไซต์เปรียบเสมือนห้องสมุดความรู้ขนาดใหญ่ ที่รวบรวมความรู้ในเรื่องทุกสาขาวิชา ทั้งคอมพิวเตอร์ สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆ สถานที่ท่องเที่ยว ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ เช่น โรคเอดส์ โคลนนิ่ง เป็นต้น โดยถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของมัลติมีเดีย ซึ่งมีทั้งข้อความ ภาพ เสียง และรูปแบบเคลื่อนไหว ซึ่งช่วยให้การติดตามความรู้ที่น่าสนใจมากขึ้น ปัจจุบันเว็บไซต์มีจำนวนหลายล้านเว็บที่เผยแพร่โดยบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ทั่วโลก โดยส่วนใหญ่มักเป็นข้อมูลภาษาอังกฤษ ดังนั้นความรู้และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

- เว็บไซต์สถาบันการศึกษา ปัจจุบันมีทั้งในระดับโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลที่สำคัญของสถาบัน เช่น สถาบันระดับอุดมศึกษาจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการทางการศึกษา การลงทะเบียนเรียน การดูแลผลการเรียน การสอบถามข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา การเรียนการสอนทางไกล ฐานข้อมูลห้องสมุด และกิจกรรมต่างๆ ของสถาบัน เป็นต้น
- เว็บไซต์ของบริษัทธุรกิจ เช่น ธนาคาร สำนักพิมพ์ หนังสือพิมพ์ สถานีโทรทัศน์ บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น ให้ข้อมูลเพื่อกาโฆษณา ประชาสัมพันธ์ สำหรับลูกค้าเป็นส่วนใหญ่
- เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ เป็นหน่วยงานระดับกระทรวง ทบวง กรม ของทางราชการ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ผลงาน ข่าวคราว ความเคลื่อนไหว กิจกรรมต่างๆ เป็นต้น
- เว็บไซต์ของสมาคมวิชาชีพ เป็นหน่วยงาน/สมาคมทางวิชาชีพในสาขาวิชาต่างๆ ให้ข้อมูลเผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้ รายงานความเคลื่อนไหวทางวิชาการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกของสมาคม ส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพ
- เว็บไซต์ขององค์การระหว่างประเทศ เป็นหน่วยงาน/องค์กรในระดับชาติและระดับนานาชาติ ส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไรให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่การดำเนินการ ผลงาน และกิจกรรม ข่าวคราวความเคลื่อนไหว เป็นต้น

นฤมล กิจไพศาลรัตน์ (2557, น.48) ได้กล่าวเกี่ยวกับรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด (Library catalog) เป็นส่วนสำคัญที่บอกรายละเอียดของหนังสือที่จัดเก็บในห้องสมุด เช่น สถานที่จัดเก็บหนังสือให้บริการ (Location) สำหรับในการค้นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด หมายถึง รายการออนไลน์ (Online Public Access Catalog – OPAC หรือ OPACs) ที่ผู้ใช้สามารถค้นรายการทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ของห้องสมุดผ่านระบบเครือข่าย และแสดงส่วนของข้อมูลที่บอกว่าหนังสือหรือทรัพยากรอยู่บนชั้นพร้อมยืมหรือมีใครยืมไปแล้ว (Availability) โดยการค้นด้วยคำสำคัญ ค้นด้วยหัวเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หรือชื่อเรื่อง สำหรับการค้นด้วยชื่อผู้เขียนและชื่อหนังสือ สามารถค้นได้ง่ายโดยไม่ต้องมีหลักเกณฑ์ใดในการค้นหาทราบชื่อผู้เขียนหรือชื่อหนังสือ ในขณะที่การค้นด้วยหัวเรื่องและคำสำคัญต้องเรียนรู้และอาศัยเทคนิคและหลักเกณฑ์โดยเฉพาะการเรียนรู้การค้นด้วยหัวเรื่องที่กำหนดตามหัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Subject Headings) คำที่เป็นหัวเรื่องที่ใช้ในหนังสือคู่มือนี้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขให้เหมาะสมอยู่เสมอตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมวัฒนธรรมและการเมือง

การเลือกแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ

ชาญภรณ์ กุลนิตติ (2553 , น.18-19) ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่เหมาะสมจะช่วยให้ได้สารสนเทศที่มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้นั้น ควรเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการ เช่น ถ้าต้องการสารสนเทศเฉพาะวิชา ควรเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทหนังสืออ้างอิง ตำราและวารสารวิชาการ มากกว่าประเภทหนังสือและวารสารทั่วไป หรือหากต้องการสารสนเทศที่แสดงความสัมพันธ์ของเรื่องราวอย่างชัดเจน

ควรเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นภาพเคลื่อนไหว เช่น วิดิทัศน์ วีซีดี หรือดีวีดี เป็นต้น หากต้องการฟังการบรรยาย เพลง ดนตรี ควรเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีบันทึกเสียง เช่น เทป ซีดี หรือวีซีดี เป็นต้น

การเลือกใช้แหล่งสารสนเทศ เช่น ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและแหล่งสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแหล่งสารสนเทศที่มีความหลากหลายให้เลือกใช้ได้อย่างกว้างขวาง และมีความสะดวกในการเข้าใช้ ทำให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศทันเวลาที่ต้องการแต่ห้องสมุดจะเป็นแหล่งสารสนเทศที่มีการเลือกสรร จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และมีการจัดบริการต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ ผู้ใช้สามารถได้เอกสารสำหรับการค้นคว้าในเวลาที่มีความต้องการ และมีความน่าเชื่อถือมากกว่าแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต ส่วนอินเทอร์เน็ตจะมีจุดเด่นในด้านการเข้าถึงสารสนเทศได้จากทุกมุมโลก โดยไม่จำกัดเวลาหรือสถานที่ในการใช้ เพียงแต่ผู้ใช้จะต้องมีอุปกรณ์การใช้อย่างครบถ้วนและมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์เหล่านั้นอย่างเพียงพอ เป็นต้น ดังนั้นการพิจารณาเลือกใช้แหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ ควรให้สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาของสารสนเทศที่ต้องการ เช่น หากเรื่องที่ต้องการเป็นเฉพาะสาขาวิชา ควรเลือกใช้ที่ห้องสมุดคณะ ห้องสมุดเฉพาะ หรือศูนย์สารสนเทศ ถ้าต้องการเรื่องพื้นฐานทั่วไปส่วนใหญ่อาจเลือกใช้ได้จากหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย หรือหากเป็นเรื่องที่มีความเฉพาะเจาะจงไม่สามารถหาคำตอบจากเอกสารได้ อาจต้องใช้แหล่งบุคคลที่มีประสบการณ์ด้านนั้นๆ ควรพิจารณาจากชื่อเสียงประสบการณ์หรือคุณวุฒิของผู้รับผิดชอบในการผลิตหรือเผยแพร่สารสนเทศนั้นๆ นับเป็นสิ่งสำคัญด้วย เช่น การได้รับสารสนเทศจากแหล่งสถาบันจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่าแหล่งบุคคล เว้นแต่แหล่งบุคคลนั้นจะเป็นผู้มีชื่อเสียง คุณวุฒิหรือประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ส่วนความน่าเชื่อถือของสารสนเทศที่ได้จากทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ก็พิจารณาจากชื่อเสียง ประสบการณ์หรือคุณวุฒิของผู้แต่ง สำนักพิมพ์หรือผู้ผลิตเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ความถูกต้องเที่ยงตรงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของแหล่งสารสนเทศและทรัพยากรสารสนเทศด้วย เช่น ข้อมูลสถิติ หรือเหตุการณ์ที่ได้รับจากแหล่งสื่อมวลชนอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา จึงควรมีการพิจารณาวัน เดือน ปี ของการผลิตหรือเผยแพร่ ของแหล่งสารสนเทศอย่างเหมาะสมด้วย

การประเมินก่อนการเลือกใช้แหล่งสารสนเทศ

ชาญภรณ์ กุลนิตติ (2553 , น.19 - 20) ได้กล่าวไว้ว่า นักศึกษาสามารถเลือกใช้แหล่งสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์โดยมีหลักในการพิจารณา ดังนี้

1. มีความสะดวกในการเข้าใช้ อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่เข้าใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เพียงแต่ผู้ใช้ต้องมีเครื่องคอมพิวเตอร์และเข้าถึงแหล่งความรู้เป็น ห้องสมุดก็เป็นแหล่งที่มีความสะดวกในการเข้าใช้ จัดตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลาง และเปิดให้บริการตามเวลาที่กำหนด

2. เป็นแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ ห้องสมุดเป็นแหล่งสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าแหล่งบุคคลและอินเทอร์เน็ต เนื่องจากมีวิธีการคัดเลือก จัดทำ จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และมุ่งเน้นให้บริการสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทำให้ผู้ใช้ประหยัดเวลาในการค้นหาสารสนเทศ ในขณะที่อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าห้องสมุด เนื่องจากมีการเผยแพร่ความรู้จำนวนมากที่ขาดการกลั่นกรองเนื้อหา บางครั้งอาจไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน หรือขัดต่อศีลธรรม ดังนั้นการใช้เว็บไซต์ของบุคคล หรือหน่วยงานที่ไม่รู้จักชื่อเสียงในการเลือกใช้ “แหล่งสารสนเทศบุคคลควรคำนึงถึงผู้ที่มีชื่อเสียง คุณวุฒิ หรือประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับกว้างขวาง อาจเป็นระดับประเทศหรือนานาชาติ”

3. มีความสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาสารสนเทศที่ต้องการ เช่น

- 1) ถ้าต้องการความรู้เฉพาะสาขาวิชา อาจเลือกใช้ ห้องสมุดคณะ ห้องสมุดเฉพาะ ศูนย์สารสนเทศ
- 2) ถ้าต้องการความรู้ทั่วไปหลากหลายสาขาวิชา อาจเลือกใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
- 3) ถ้าต้องการเฉพาะเจาะจงและหาอ่านไม่ได้จากทรัพยากรสารสนเทศอาจต้องใช้แหล่งบุคคลที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น
- 4) ถ้าต้องการสารสนเทศเฉพาะวิชา ควรเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือ อังอิง ตำรา และวารสารวิชาการ มากกว่าประเภทหนังสือทั่วไป และนิตยสาร (Magazine)
- 5) หากต้องการสารสนเทศที่แสดงความสัมพันธ์ของเรื่องราวอย่างชัดเจนควรเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นภาพเคลื่อนไหว เช่น วิดิทัศน์ วีซีดี หรือดีวีดี เป็นต้น
- 6) หากต้องการฟังการบรรยาย เพลง ดนตรี ควรเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีบันทึกเสียง เช่น เทป ซีดี หรือวีซีดี เป็นต้น

4. การพิจารณาความน่าเชื่อถือในตัวทรัพยากร ผู้เรียนจะต้องพิจารณาจากชื่อเสียง ประสบการณ์หรือคุณวุฒิของผู้แต่ง สำนักพิมพ์หรือผู้ผลิตทรัพยากรสารสนเทศด้วย เช่น หนังสือ อังอิงจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่าหนังสือทั่วไป เพราะเขียนและรวบรวมโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา

5. ความสะดวกในการใช้งาน ทรัพยากรประเภทตีพิมพ์จะสามารถนำมาใช้งานได้ง่ายกว่าทรัพยากรประเภทไมตีพิมพ์ หรือทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ เพราะสามารถใช้งานได้ทันที ไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ในการแสดงผลเหมือนกับทรัพยากรประเภทไมตีพิมพ์หรือทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์

6. ความทันสมัยของเนื้อหา เช่น หากผู้เรียนต้องการสารสนเทศที่ทันต่อเหตุการณ์แล้ว ก็สมควรเลือกพิจารณาสารสนเทศที่ได้จากทรัพยากรประเภทอินเทอร์เน็ตเพราะมีการเปลี่ยนแปลงทำให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา หรือเลือกใช้ทรัพยากรตีพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ที่มีการให้ข้อมูลที่กำลังเป็นที่น่าสนใจและได้รับความสนใจในปัจจุบันรวมทั้งสารสนเทศที่นำเสนอโดยแหล่งสารสนเทศ

สื่อมวลชน เป็นแหล่งที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่จึงล้ำสมัยเร็ว เช่น ราคาทองคำ อาจมีการเปลี่ยนแปลงตัวเลขทุกวัน ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องพิจารณา วัน เดือน ปี ของการผลิต หรือเผยแพร่ข้อมูลของแหล่งสื่อมวลชนด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ

ความหมายพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ได้มีนักวิชาการได้อธิบายได้หลายท่าน ดังนี้ อรุมา สืบกระพัน (2552 , น.16) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ หมายถึง การกระทำ วิธีการ หรือกิจกรรมที่แสดงออกอย่างมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการ จากนั้นสารสนเทศที่ได้จะผ่านการประมวลผล วิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ หรือสนองความต้องการของตนเอง

อารีย์ ชื่นวัฒนา (2545, น.111) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยสารสนเทศศาสตร์ได้ผสมผสานแนวคิดและทฤษฎีจากสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น จิตวิทยา พฤติกรรมการสื่อสาร การตลาด และสังคมศาสตร์มาพัฒนารอบทฤษฎีและขึ้นนำการศึกษาวิจัย เพื่อให้เข้าใจว่ามนุษย์แสวงหาและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศอย่างไรและนำความเข้าใจนั้นออกมาเป็นระบบสารสนเทศที่สนองตอบพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Wilson (2000 , p.49) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ หมายถึงการแสวงหาสารสนเทศอย่างมีวัตถุประสงค์ โดยเป็นผลมาจากความต้องการใดต้องการหนึ่ง ทั้งนี้ในระหว่างแสวงหาสารสนเทศ บุคคลนั้นต้องปฏิสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศ ซึ่งอาจเป็นระบบสารสนเทศโดยมนุษย์ เช่น ห้องสมุด หนังสือพิมพ์ หรือระบบสารสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น www. เป็นต้น

Chen & Herson (1982, p.9) ได้อธิบายเกี่ยวกับว่าการแสวงหาสารสนเทศ หมายถึงกิจกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อหาข้อมูลข่าวสารที่จะตอบสนองความต้องการของตนความต้องการนี้จะแสดงออกและนำไปสู่พฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ กระบวนการแสวงหาสารสนเทศจะเริ่มขึ้นเมื่อบุคคลพบว่า ตนต้องการสารสนเทศเพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งและยุติลงเมื่อบุคคลนั้นไม่มีความต้องการสารสนเทศดังกล่าวอีกต่อไป กระบวนการแสวงหาสารสนเทศประกอบไปด้วยวิธีการแสวงหาสารสนเทศ ประเภทสารสนเทศที่ต้องการ แหล่งสารสนเทศที่ใช้ เครื่องมือในการสืบค้นสารสนเทศและสถานที่ที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศ

International Encyclopedia of Information and Library Science (2003, อ้างถึงใน ศุภลักษณ์ ศรีรักษ์, 2555, น.8) อธิบายว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศจะเกิดจากความต้องการสารสนเทศ 2 ประการ คือ รูปแบบสารสนเทศที่ต้องการว่าผู้ใช้ต้องการสืบค้นสารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องใด และมีวัตถุประสงค์ในการสืบค้นสารสนเทศเพื่ออะไร จากนั้นจะส่งผลให้ผู้ใช้แสดงพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของตนเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ต้องการ

ตั้งตัวแบบพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของ Ellis (1997 อ้างถึงใน ศุภลักษณ์ ศรีรักษ์, 2555, น.8-9) ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

1) การเริ่มต้น (Starting) เป็นการเริ่มต้นกระบวนการแสวงหาสารสนเทศ โดยอาจเป็นการทำงานชิ้นใหม่หรือสนใจศึกษาหาความรู้ในเรื่องใหม่จากการสอบถามเพื่อนร่วมงาน ผู้รู้ หรือการอ่านตำราพื้นฐานเรื่องนั้น ๆ

2) การเชื่อมโยง (Chaining) เป็นการเชื่อมโยงสารสนเทศจากการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม อาจเป็นการเชื่อมโยงย้อนหลัง คือเชื่อมโยงจากรายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรมในเอกสารที่มีอยู่ หรือการเชื่อมโยงข้างหน้า คือเชื่อมโยงว่ามีเอกสารใดอ้างอิงถึงเอกสารที่มีอยู่บ้าง

3) การสำรวจเลือกดู (Browsing) เป็นการค้นหาโดยมีเรื่องที่ต้องการหรือสนใจอย่างกว้าง ๆ จึงต้องสำรวจสารสนเทศในสาขาวิชาที่สนใจ เพื่อเลือกดูอย่างผ่าน ๆ ต่างจากการค้นแบบเฉพาะเจาะจงที่ค้นจากหัวข้อหรือชื่อเรื่องโดยตรง

4) การแยกแยะ (Differentiating) เป็นการแยกแยะสารสนเทศที่แสวงหาได้โดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ เช่น ชื่อผู้แต่ง ชื่อวารสาร เป็นเกณฑ์เพื่อกรองสารสนเทศที่แสวงหา

5) การตรวจตรา (Monitoring) เป็นการตรวจตราวรรณกรรมหรือสารสนเทศใหม่ในสาขาวิชาหรือแวดวงวิชาการที่สนใจและคุ้นเคย เช่น การติดตามจากรายชื่อหนังสือใหม่ของสำนักพิมพ์ในสาขาวิชานั้น ๆ การติดต่อสื่อสารกับนักวิจัย

6) การดึงสารสนเทศออกมา (Extracting) เป็นการดึงสารสนเทศที่ต้องการจากรายงานการวิจัย บทความ วารสาร หนังสือฐานข้อมูลดัชนี เอกสารประกอบการประชุม ซึ่งเป็นสารสนเทศเพียงบางส่วนในเอกสารที่สามารถดึงสารสนเทศออกมาได้

7) การตรวจสอบ (Verifying) เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศที่ได้รับ

8) การสิ้นสุด (Ending) เป็นการแสวงหาสารสนเทศขั้นสุดท้ายเพื่อเก็บรวบรวมสารสนเทศที่แสวงหาได้ทั้งหมดเข้าด้วยกัน เพื่อให้แน่ใจว่าได้สารสนเทศที่ต้องการแล้ว

Bates (1989, p. 95-208) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของบุคคลกลุ่มต่างๆ และสามารถสรุปวิธีการสืบค้นสารสนเทศของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ได้ 6 วิธี ดังนี้

1) การติดตามเชิงอรรถหรือรายการอ้างอิง (Footnote chasing หรือ backward chaining) เป็นการติดตามรายการอ้างอิงในหนังสือและบทความที่สนใจ วิธีนี้นิยมใช้ในหมู่นักสังคมศาสตร์และนักมนุษยศาสตร์

2) การสืบค้นตรรกะการอ้างอิง (Citation searching หรือ Forward chaining) เป็นการสืบค้นในตรรกะการอ้างอิง เช่น Social science Index เป็นต้น เพื่อสำรวจว่ารายการนั้น ๆ มีใครนำไปอ้างอิงบ้าง จะได้ติดตามงานของผู้ที่นำไปอ้างอิงต่อไป

3) การสืบค้นวารสารย้อนหลัง (Journal run) เป็นการสืบค้นวารสารโดยกำหนดชื่อวารสารหลักในสาขาวิชาที่ต้องการสืบค้น และสำรวจวารสารชื่อนั้น ๆ ย้อนหลังลงไปตามปีที่ต้องการทุกฉบับ การสืบค้นวิธีนี้ทำให้ได้บทความในเรื่องที่ต้องการจำนวนมาก เนื่องจากวารสารหลักในสาขาวิชาต่าง ๆ จะมีบทความที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชานั้น ๆ สูงกว่าวารสารอื่น ๆ

- 4) การสำรวจชั้นหนังสือในเนื้อหาที่ต้องการหลายเล่ม
- 5) การสืบค้นบรรณานุกรมและบรรณานุกรมและสาระสังเขปในเรื่องที่ต้องการ โดยสืบค้นจากหัวเรื่องหรือคำสำคัญในเครื่องมือดังกล่าว
- 6) การสืบค้นจากชื่อผู้แต่ง (Author searching) เป็นการสืบค้นในกรณีที่ทราบว่ามีผู้แต่งคนใดเขียนเรื่องในสาขาที่กำลังสืบค้น อาจใช้ชื่อผู้แต่งคนนั้นสืบค้นต่อเพื่อให้ได้งานเขียนของผู้แต่งนั้นเพิ่มเติมในหัวข้อเดียวกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

จากพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ผู้ใช้มีโอกาสที่จะพบกับปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการ จินดารัตน์ เบอรพันธุ์ (2548, น.7-10) ได้กล่าวเกี่ยวกับปัญหาในการใช้สารสนเทศ ดังนี้จากบทบาทของสารสนเทศที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังกล่าว การส่งเสริมและการกระตุ้นให้มีการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ยิ่งขึ้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม มักปรากฏว่าในหลาย ๆ พื้นที่โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาการใช้สารสนเทศประกอบการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ยังไม่มีมากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ซึ่งสรุปได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การตระหนักถึงคุณค่าและบทบาทของสารสนเทศต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมยังมีน้อยเพราะ
 - การกระตุ้นพฤติกรรมการใช้ความรู้ และการสร้างแรงจูงใจให้เห็นประโยชน์ของการใช้สารสนเทศเพื่อการปรับปรุงยังมีน้อย
 - การนิยมใช้ประสบการณ์เพื่อช่วยแก้ปัญหา และตัดสินใจมากกว่าการแสวงหาความรู้เนื่องจากไม่เห็นคุณค่าของการใช้สารสนเทศ
 - การไม่สามารถปรับแต่งสารสนเทศที่ใช้ให้สอดคล้องกับปัญหาเฉพาะที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข เช่น การไม่สามารถสังเคราะห์ ดีความ และตัดแปลงสารสนเทศจากหลาย ๆ แหล่งให้เหมาะสม เป็นต้น
 - สารสนเทศที่ถูกต้องตรงกับความต้องการ ซึ่งอยู่ในรูปแบบและภาษาที่คุ้นเคยมีจำนวนน้อย หรือมีมากเกินไปเมื่อมีความต้องการ ทำให้ผู้ใช้ไม่ตระหนักถึงคุณค่าของสารสนเทศ
 - สถานภาพและอัตราเงินเดือนของผู้เชี่ยวชาญสารสนเทศ และบรรณารักษ์อยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับตำแหน่งงานในวิชาชีพอื่น ๆ ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้บริการต่ำลงไปด้วยจึงเกิดเป็นวงจรร้าย (vicious circle)
2. การมีอยู่น้อย หรือการไม่มีสารสนเทศที่ต้องการ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสารสนเทศที่ต้องการในทีนี้จะต้องเป็นสารสนเทศที่สามารถกำหนดนิยามได้ กล่าวคือ จะต้องสามารถ

อธิบายสาขาวิชาประเภท ระดับความยากง่ายและภาษาของสารนิเทศที่ต้องการเพื่อให้สามารถคัดเลือกเอกสารที่มีอยู่ได้หรือในกรณีที่ไม่มีสารนิเทศลักษณะดังกล่าว ก็อาจจะต้องผลิตขึ้นใหม่

สารนิเทศที่จำเป็นต่อการพัฒนา สามารถจำแนกได้หลายลักษณะ เช่น

การจำแนกตามประเภทของสารนิเทศ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

- สารนิเทศทางด้านวิทยาศาสตร์ และสารนิเทศวิชาเฉพาะ มักเป็นสารนิเทศที่

นำไปใช้ในการเรียนรู้ การทำวิจัย การตัดสินใจ และการปฏิบัติงาน

- สารนิเทศทางการบริหาร และนโยบาย มักเป็นสารนิเทศที่นำไปใช้ในการ

ตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์และเพิ่มศักยภาพในการบริหาร การดำเนินธุรกิจ การประนีประนอม การเปรียบเทียบ และการประเมินทรัพยากรต่าง ๆ

- สารนิเทศทางการปฏิบัติงาน และอุตสาหกรรม มักเป็นสารนิเทศที่นำไปใช้ใน

การผลิต การบำรุงรักษา และการจัดบริการต่าง ๆ

การจำแนกตามการใช้ และการถ่ายทอดสารนิเทศ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท

ได้แก่

- สารนิเทศประเภท know - how เป็นสารนิเทศทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ให้ความรู้

เกี่ยวกับหลักการ ความเป็นเหตุเป็นผล กฎของธรรมชาติ มักพบในวรรณกรรมต่าง ๆ และถ่ายทอดได้ง่าย

- สารนิเทศประเภท know - how เป็นสารนิเทศที่อธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับ

วิธีการเทคนิค ทักษะความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ มักไม่ปรากฏในวรรณกรรมทั่วไป และถ่ายทอดได้ค่อนข้างยาก

- สารนิเทศประเภท know - how เป็นสารนิเทศที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ

เช่น การอบรม การบำรุงรักษา การแสดงหรือสาธิตกระบวนการ เป็นต้น มักไม่ปรากฏในวรรณกรรมทั่วไป และถ่ายทอดได้ยาก

- สารนิเทศประเภท know - how เป็นสารนิเทศที่ให้ความรู้เกี่ยวกับ แหล่ง

สารนิเทศทั้งที่เป็นแหล่งบุคคล และหน่วยงานมักไม่พบในวรรณกรรม แต่ถ่ายทอดได้ง่าย

3. การเข้าถึงสารนิเทศ หมายถึงทั้งการเข้าถึงสารนิเทศทางปัญญา (intellectual access)

และการเข้าถึงสารนิเทศทางกายภาพ (physical access) ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการใช้สารนิเทศเช่นกัน

กระบวนการที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารนิเทศทางปัญญา เช่น การวิเคราะห์

การจัดหมวดหมู่ การทำบรรณานุกรม และการปรับโครงสร้างใหม่ เป็นต้น

ส่วนกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศทางกายภาพ คือ การจัดการบริการเพื่อเผยแพร่ เช่น บริการยืม-คืน บริการข่าวสารทันสมัย บริการเผยแพร่สารสนเทศเฉพาะบุคคล และบริการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ เป็นต้น

4. การใช้ให้เป็นประโยชน์ในบางครั้งสารสนเทศที่ต้องการมีอยู่ และสามารถเข้าถึงได้ แต่การใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดยังไม่อาจเกิดขึ้นได้เพราะอุปทาน (supply) ที่มีอยู่ไม่ได้คำนึงถึงอุปสงค์ (demand) ดังนั้นจึงควรมหาแนวทางแก้ไข ซึ่งอาจทำได้ดังนี้

- ศึกษาผู้ใช้อย่างใกล้ชิดเพื่อให้สามารถประเมินความต้องการบริการสารสนเทศและผลิตด้านสารสนเทศได้ชัดเจนถูกต้อง และจัดการบริการ หรือประมวลสารสนเทศให้มีลักษณะเฉพาะตามที่ใช้ต้องการ
- เพิ่มบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศจากผู้ดูแลสารสนเทศให้ครอบคลุมหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางระหว่างสารสนเทศกับผู้ใช้ด้วย โดยการแนะนำและให้ความรู้แก่ผู้ใช้เกี่ยวกับวิธีการที่จะได้รับ และนำสารสนเทศไปใช้ได้อย่างเหมาะสม
- ขยายขอบเขตของสารสนเทศและบริการสารสนเทศให้สัมพันธ์ และครอบคลุมบุคคลเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือ เป็นต้น
- จัดระบบทรัพยากรสารสนเทศให้เหมาะสม และเอื้อต่อการนำไปใช้ในการพัฒนา รวมทั้งมีการทำความเข้าใจ และปรับปรุงแบบให้สอดคล้องกับปัญหาที่ปรากฏก่อนนำเสนอแก่ผู้ใช้

สรุปได้ว่า ปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ทั้ง 4 ด้าน คือ การตระหนักถึงคุณค่าและบทบาทของสารสนเทศต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม การเข้าถึงสารสนเทศ และการใช้ให้เป็นประโยชน์ของสารสนเทศ ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้ใช้ ผู้ใช้มีโอกาสที่จะพบในระหว่างแสวงหาสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่าน

ความหมายการอ่าน

สุชาติ พงษ์พานิช (2542 , น.1) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญทางภาษาเป็นกระบวนการค้นหาความหมายในสิ่งที่อ่าน เพื่อให้ได้ความรู้ ความคิด หรือความบันเทิง เป็นการขยายประสบการณ์ที่ลงทุนน้อยแต่ได้ประโยชน์มาก ทั้งยังฝึกให้เป็นผู้มีจิตนาการ เพราะต้องแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นความหมายทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม รู้จักเชื่อมโยงความรู้จากเรื่องหนึ่งไปยังอีกเรื่องหนึ่ง หากอ่านแล้วไม่เข้าใจควรศึกษาข้อมูลแวดล้อมหรือไต่ถามผู้รู้

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 , น.941) ได้ให้ความหมายว่า “การอ่าน” คือ ว่าตามตัวหนังสือ ออกเสียงตามตัวหนังสือ ดูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ สังเกต หรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ คิด นับ (ไทยเดิม) และการอ่านยังเป็นกระบวนการของการสื่อความหมายโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และข่าวสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยผู้อ่านใช้ประสาทสัมผัสทางตา รับภาพ คือ

ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์อื่นใดผ่านกระบวนการทางความคิด เพื่อทำความเข้าใจเรื่องราวแล้วตีความหมายออกมาทั้งความหมายตรงและความหมายแอบแฝงอย่างถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน แล้วยังสามารถสรุปความหมาย แนวความคิด ตามขั้นตอนโดยใช้สมรรถภาพของการอ่านตามลำดับ จนสามารถนำความหมายมาประยุกต์โดยใช้วิจารณ์หรือประเมินคุณค่าของงานเขียนได้ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน

ถาวร บุบผาวงษ์ (2546, น.9) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความรู้โดยผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ และทำความเข้าใจแล้วนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์

พิมพ์สุดา เอี่ยมสกุล (2549, น.8) กล่าวว่า การอ่านคือ กระบวนการแปลความหมายจากสัญลักษณ์ หรือตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ความหมายของการอ่าน หมายถึง กระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตามองตัวอักษรจากสื่อต่าง ๆ เพื่อการรับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ประโยชน์

ความสำคัญของการอ่าน

ถาวร บุบผาวงษ์ (2546, น.10) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านไว้ว่า ประโยชน์ของการอ่านหนังสือไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะผู้ใหญ่เท่านั้น เด็กที่อ่านหนังสือเป็นประจำ การอ่านจะช่วยให้เด็กรับรู้ทางภาษาทั้งด้านที่เพิ่มพูนคำศัพท์และสำนวนภาษา ยิ่งอ่านมากยิ่งช่วยให้แตกฉานในการอ่าน มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาทั้งด้านการพูด ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การอ่านมีประโยชน์ต่อผู้อ่านคือ เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นความต้องการของมนุษย์ในการแก้ปัญหาเพิ่มพูนความรู้เกิดความคิดสร้างสรรค์และความเพลิดเพลิน การอ่านเป็นทักษะที่ต้องได้รับการฝึกจนเกิดความชำนาญ โดยเฉพาะกับเด็กซึ่งจะเป็นแนวทางในการใช้ภาษาเพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงาม

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542, น.2) ได้กล่าวไว้ว่า ในยุคของข้อมูลข่าวสาร การอ่านจะเป็นหัวใจสำคัญสำหรับสังคมไทย บุคคลในสังคมไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ เด็กผู้ใหญ่ หรือแม้แต่คนชรา ล้วนแล้วแต่อยู่ในแวดวงของข้อมูลที่ได้มาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์และคอมพิวเตอร์ สารที่มากับสื่อดังกล่าวย่อมจะมีคุณภาพที่แตกต่างกันไป นักการศึกษา ครู นักเรียน ตลอดจนผู้ที่สนใจจะนำไปใช้ต้องพิจารณาเลือกสรรให้เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ก่อน

ภทรีนทร์ วิศิษฏ์ศักดิ์ (2539, น.14) ความสำคัญของการอ่าน การอ่านในยุคนี้มีความจำเป็นมากกว่ายุคที่ผ่านมา การอ่านเป็นทักษะหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ผู้ที่สนใจและติดตามการอ่านอยู่เสมอ ย่อมจะทราบความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าของเหตุการณ์ต่าง ๆ เพราะยุคนี้เป็นยุคแห่งข่าวสาร โลกปัจจุบันเจริญทั้งทางด้านวัตถุ วิทยาการ และเทคโนโลยี การอ่านจึงเป็น

สิ่งจำเป็น และให้ประโยชน์กับมนุษย์ทุกด้าน

พินิตนันท์ บุญพามี (2542 , น.3) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านมีความจำเป็นต่อชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ วิทยาการและความนึกคิด การอ่านช่วยให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าได้ทัน ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้ความคิด และวิจารณ์ญาณ ให้คนมีความมุ่งงามทางวุฒิปัญญาและความสามารถมีมากยิ่งขึ้นส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของผู้อ่าน ไปในทางที่พึงปรารถนาด้วยตนเองและทำประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญในการพัฒนาทางด้านสติปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ และช่วยเพิ่มประสบการณ์ด้านความรู้ความสามารถนำไปพัฒนาประเทศชาติได้ต่อไป

ความพร้อมของการอ่าน

เยาวพา เดชะคุปต์. (2528, น.40, อ้างอิงมาจาก Logan and Logan., 1974, น.207, อ้างถึงในอำไพ ลำตวน, 2555, น.6-7) ขั้นตอนพัฒนาการทางภาษาและการเรียนรู้ภาษาของเด็กโลกแแกน และโลกแแกน ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้

1. ระยะปะปะ อายุแรกเกิดถึง 6 เดือน ในระยะนี้เด็กจะเปล่งเสียงดังๆ ที่ยังไม่มี ความหมายการเปล่งเสียงของเด็กเพื่อบอกความต้องการของเขา
2. ระยะแยกแยะ อายุ 6 เดือนถึง 1 ปี เด็กจะเริ่มเข้าสู่ระยะที่สอง ซึ่งเด็กสามารถแยกแยะ เสียงต่างๆที่เราได้ยิน แล้วเด็กจะรู้สึกพอใจที่ส่งเสียงถ้าเสียงใดที่เขาเปล่งออกมาได้รับการตอบสนอง ในทางบวก เขาก็จะเปล่งเสียงนั้นซ้ำอีก ในบางครั้งเด็กจะเลียนเสียงสูงๆต่างๆที่มีคนพูดคุยกับเขา
3. ระยะเลียนแบบ อายุ 1-2 ปี ในระยะนี้เด็กจะเริ่มเลียนเสียงต่างๆที่เขาได้ยิน เช่นเสียง ของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ใกล้ขีด เสียงที่เปล่งออกมาอย่างไม่มี ความหมายจะค่อยๆหายไป และเด็กจะเริ่ม ฟังเสียงที่ได้รับการตอบสนองซึ่งนับว่าพัฒนาการทางภาษาจะเริ่มต้นอย่างแท้จริงในระยะนี้
4. ระยะขยาย อายุ 2-4 ขวบ ในระยะนี้เด็กจะหัดพูด โดยเริ่มจากการหัดเรียกชื่อ คน สัตว์ และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว เขาจะเริ่มเข้าใจถึงการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นการสื่อ ความหมายในโลกของผู้ใหญ่ การพูดของเด็กในระยะแรกๆจะเป็นการออกเสียงในคำนามต่าง ๆ เป็น ส่วนใหญ่ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ฯลฯ และคำคุณศัพท์ต่างๆที่เขาเห็น รู้สึก ได้ยิน
5. ระยะโครงสร้าง อายุ 4-5 ขวบ ในระยะนี้เด็กจะพัฒนาความสามารถในการรับรู้และการ สังเกต เด็กจะเริ่มเล่นสนุกกับคำและรู้จักคิดคำและประโยคของตนเอง โดยอาศัยการผูกคำ วลี และ ประโยคที่เขาได้ยินคนอื่นพูด เด็กจะเริ่มคิดกฎเกณฑ์ การประสมคำและหาความหมายของคำและวลี โดยเด็กจะเริ่มรู้สึกสนุกกับการเปล่งเสียงโดยเขาจะเล่นเป็นเกมกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว
6. ระยะตอบสนอง อายุ 5-6 ขวบ ในระยะนี้ความสามารถในการคิดและพัฒนาการ

ทางภาษาของเด็กจะสูงขึ้น เขาจะเริ่มพัฒนาภาษาไปสู่ภาษาที่เป็นแบบแผนมากขึ้น และการใช้ภาษานั้นกับสิ่งต่างๆรอบตัว พัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยนี้จะเริ่มต้นเมื่อเข้าเรียนในชั้นอนุบาล โดยเด็กจะเริ่มใช้ไวยากรณ์อย่างง่ายได้ รู้จักใช้คำเกี่ยวข้องกับบ้านและโรงเรียนภาษาที่เด็กใช้ในการสื่อความหมายในระยะนี้จะเกิดจากสิ่งที่เขามองเห็นและรับรู้

7. ระยะเวลาสร้างสรรค์ อายุ 6 ปีขึ้นไป ในระยะนี้ได้แก่ระยะเด็กเริ่มเข้าสู่โรงเรียน เด็กจะเล่นสนุกกับคำ และหาวิธีสื่อความหมายด้วยตัวเลข เด็กในระยะนี้จะพัฒนา วิเคราะห์ และ สร้างสรรค์ ทักษะการสื่อความหมายโดยใช้ถ้อยคำสำนวนเปรียบเทียบ และภาษาที่พูดเป็นนามธรรมมากขึ้น และเขารู้สึกสนุกกับการแสดงความคิดเห็นโดยการพูดและการเขียน

ปัจจัยส่งเสริมการอ่าน

สมิทและจอห์นสัน (อ้างถึงในอำไพ ลำดวน , 2555, น. 7-8) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีต่อการส่งเสริมและพัฒนากิจการอ่านของเด็กไว้ดังนี้

1. ระดับสติปัญญา การอ่านเป็นงานประเภทหนึ่ง que เด็กต้องพัฒนาให้เกิดความสำเร็จ การพัฒนาการอ่านนี้ พบว่า เด็กบางคนทำได้ดีกว่าเด็กบางคนทั้งนี้เนื่องจากสติปัญญานั้นเอง
2. ทักษะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและความพร้อม การเริ่มต้นสอนอ่าน ต้องคำนึงถึงความพร้อมความสามารถของเด็กควบคู่ไปด้วย เพราะการอ่านต้องใช้ทักษะต่างๆที่เป็นทักษะย่อยประกอบกัน เช่น การใช้สายตา การใช้ไวยวะในการอ่านเสียง
3. แรงจูงใจ แรงจูงใจทำให้เด็กอ่าน มีแรงจูงใจภายในและภายนอก แรงจูงใจภายในเกิดจากการค้นพบคุณค่าของการอ่านด้วยตนเอง ส่วนแรงจูงใจภายนอกมาจาก พ่อแม่ ครู อาจารย์ และเพื่อนๆ ในรูปของการให้รางวัล คำชมเชย การรายงาน การแนะนำด้านการอ่าน
4. สภาพร่างกาย เด็กที่มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ จะเขียนหนังสือได้ดีกว่าเด็กที่เจ็บป่วยเป็นประจำ
5. สภาพอารมณ์ ทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือครู ต่างตระหนักถึงความสำคัญการอ่าน และพยายามคาดหวังให้เด็กเป็นคน que อ่านหนังสือเก่งและคล่อง แรงกดดันความคาดหวัง การทะเลาะเบาะแว้งกันในครอบครัว การหย่าร้างของพ่อแม่ ความวิตกกังวลต่างๆทำให้สภาพอารมณ์ขาดความมั่นคงและเข้ามารบกวนสมาธิในการอ่าน
6. สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกในโรงเรียน จะมีผลต่อการอ่านของเด็ก เด็กที่มาจากครอบครัวรักการอ่าน อ่านหนังสือเป็นประจำคุณค่าของการอ่าน จะรอบรู้และมีความชำนาญกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ไม่สนใจในการอ่าน
7. การจัดโปรแกรมการอ่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านได้แสดงความคิดเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องของการอ่านนั้น จะมีอิทธิพลต่อการอ่านมาก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นงลักษณ์ ยุทธศิลป์ เสวี และสุรีย์ สุทธิสารากร (2559 , น. 257) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมด้านการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ พบว่า ประเภทของงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมายมากที่สุด คือ การนำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบการรายงาน และส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมการค้นหา (เช่น Google, Yahoo, Ask.com) แหล่งข้อมูลที่นักศึกษาค้นได้ในห้องสมุดส่วนใหญ่จะประเมินสารสนเทศว่าแหล่งข้อมูลนั้นมีบรรณานุกรม หรือ รายการอ้างอิงหรือไม่ ส่วนแหล่ง/สารสนเทศในเว็บไซด์นักศึกษาจะประเมินจากความทันสมัยของสารสนเทศ และนักศึกษาให้เพื่อที่เรียนด้วยกันช่วยประเมินแหล่งข้อมูล ด้านวิธีการศึกษาค้นคว้าในรายวิชาต่างๆ นักศึกษาจะเพิ่มมุมมองของตัวเองในงานค้นคว้า และประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของนักศึกษา คือการเริ่มต้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และความยากในการกำหนดหัวข้อรายงานและการกำหนดว่าสารสนเทศที่ใช้ทำรายงานมีความเพียงพอหรือไม่ 2) พฤติกรรมด้านการค้นคว้าในชีวิตประจำวันของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ค้นคว้า ข่าว/เหตุการณ์ปัจจุบันและใช้โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Yahoo, Ask.com) เป็นการสืบค้นสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจ หรือ แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันโดยนักศึกษส่วนใหญ่มองพิจารณาจาก ผู้จัดทำ/หน่วยงานที่จัดทำเว็บไซด์มีความน่าเชื่อถือ และขอให้อาจารย์ผู้สอนช่วยประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่นักศึกษาสืบค้นด้านความยากในการสืบค้นสารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการรู้ข้อมูลที่ต้องการหาในเว็บไซด์แต่หาข้อมูลไม่พบเป็นเรื่องที่ยากที่สุด

ศุภนิจ ศรีรักษ์ (2555, น.30-31) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษามีวิธีการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้มากที่สุด 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ คือ ค้นโดยใช้โปรแกรมค้นหา (search engine) ระดับมากที่สุด วิธีการรองลงมาในระดับมาก ได้แก่ ค้นจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และค้นจากเว็บไซด์ห้องสมุด (OPAC) ในขณะที่นักศึกษาใช้วิธีการค้นจากเว็บไซด์ wikipedia ค้นจากเว็บไซด์หน่วยงานองค์การเฉพาะสาขาวิชา และค้นโดยใช้ google scholar มีระดับปานกลาง และใช้บริการแจ้งเตือนจากฐานข้อมูลเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail alerting services) ในระดับน้อยนักศึกษใช้วิธีการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศสิ่งพิมพ์ทุกวิธีใช้ 1-2 ครั้ง/เดือน อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยวิธีการใช้ที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับคือ ใช้ตำราในสาขาวิชา (syllabus) สรุบบทความในวารสารชื่อใดชื่อหนึ่งย้อนหลัง และติดตามรายการอ้างอิง บรรณานุกรมท้ายเล่มหนังสือ /วารสาร นอกจากนี้นักศึกษายังใช้วิธีอื่น ๆ คือ สรุบบทความ หนังสือ/ชั้นวารสารในห้องสมุด ติดตามรายการบรรณานุกรมที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้อ่าน ใช้วารสารในสาขาวิชา (syllabus) และใช้เอกสารประกอบการเข้าร่วมประชุม สัมมนา ฝึกอบรม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย

แตกต่างกันไม่มากนัก นักศึกษาใช้วิธีการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศบุคคล ใช้มากที่สุด 1-2 ครั้ง/เดือน ทุกวิธีอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ ได้แก่ ปรึกษาอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ปรึกษาเพื่อนร่วมชั้น ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลจากที่บ้าน /ที่ทำงาน ในขณะที่นักศึกษาใช้วิธีปรึกษาเพื่อนร่วมงาน และปรึกษาบรรณารักษ์บริการสารสนเทศนาน ๆ ครั้ง นักศึกษาใช้วิธีการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศหน่วยงาน ใช้มากที่สุด 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ ในระดับมาก คือ สำนักบรรณสารการพัฒนา (ห้องสมุดนิดา) วิธีการรองลงมา ใช้ 1-2 ครั้ง/เดือน ในระดับปานกลาง ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่น และวิธีการน้อยที่สุด ใช้ นาน ๆ ครั้ง ได้แก่ แหล่งสารสนเทศหน่วยงาน เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย

สุกานดา เจริญวันชัยกุล (2554 , น.ก) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการทำโครงการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการทำโครงการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ประกอบด้วย 9 กิจกรรม ได้แก่ การเริ่มต้น การเชื่อมโยงร้อยเรียง การสำรวจเลือกดู การค้นหา การแยกแยะ การตรวจตรา การดึงสารสนเทศออกมา การตรวจสอบ และการจบ ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศที่เพิ่มจากตัวแบบของเอลลิส คือ “การค้นหา” เนื่องจากการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล และการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้ทุกที่ทุกเวลาทำให้กิจกรรม “การค้นหาสารสนเทศ” ทำให้สะดวกรวดเร็ว และสามารถทำควบคู่ไปกับการสำรวจเลือกดู

สายลม วุฒิสุมบูรณ์ (2546, น.ก) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง กระบวนการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษบัณฑิตศึกษา สาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการแสวงหาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการทำโครงการวิทยานิพนธ์ที่อยู่ในระหว่างการเขียนโครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 15 รายที่มีหัวข้อวิทยานิพนธ์จากกลุ่มเนื้อหา 3 ด้าน บทสัมภาษณ์ที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้ตัวแบบพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักสังคมศาสตร์ของเดวิด เอลลิส เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษบัณฑิตศึกษาสาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย การเริ่มต้น การสำรวจเลือกดู การเชื่อมร้อยร้อยเรียง การค้นหาแบบเฉพาะเจาะจง การติดตามลิงค์ การแยกแยะ การดึงสารสนเทศออกมา และการตรวจตรา ซึ่งพบพฤติกรรมที่เพิ่มจากตัวแบบกระบวนการแสวงหาสารสนเทศของเอลลิส มี 2 ประเภทคือ การค้นหาแบบเฉพาะเจาะจง และการติดตามลิงค์ ด้านสภาพปัญหาที่นักศึกษาประสบระหว่างการแสวงหาสารสนเทศ ได้แก่ ไม่สามารถเข้าถึงเอกสารฉบับเต็ม ไม่ได้รับสารสนเทศตามต้องการ สารสนเทศที่เกี่ยวข้องมีมากเกินไป และสารสนเทศส่วนใหญ่ที่ได้รับเป็นภาษาอังกฤษ

บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยเสนอการดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติและภาคพิเศษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 2,165 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ที่เข้าใช้บริการห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (ยูท โทยวรรณ. 2546, น.101) จำนวน 327 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
3. ทำการกำหนดสัดส่วนสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรของแต่ละหลักสูตร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	หลักสูตรสาขาวิชา	ภาคปกติ	ภาคพิเศษ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ภาษาไทย	179	-	179	32
2	ภาษาไทย(นักศึกษาจีน)	23	-	23	5
3	ภาษาอังกฤษ	240	-	240	40
4	การออกแบบนิเทศศิลป์	21	-	21	4
5	สารสนเทศศาสตร์ฯ	22	-	22	4
6	รัฐประศาสนศาสตร์	451	113	564	55
7	นิติศาสตร์	223	14	237	38
8	การพัฒนาชุมชน	285	-	285	44
9	การท่องเที่ยว	103	-	103	21
10	ศิลปกรรม	70	-	70	15
11	ดนตรีสากล	70	-	70	15

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	หลักสูตรสาขาวิชา	ภาคปกติ	ภาคพิเศษ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
12	ดนตรี(ไทย)	33	-	33	7
13	สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	318	-	318	47
	รวม	2,038	127	2,165	327

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคล ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์. 2550, น.187) คือ

ระดับ 5 หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	ระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	ระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	ระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการสารสนเทศห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาขอบเขตของเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหา ในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน
3. นำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbachs' alpha coefficient) (กัญญาวิชัยบัญชา, 2549, น. 34) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92
4. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบสมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับ นักศึกษาภาคปกติและภาคพิเศษ ของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2559 ที่เข้าใช้บริการของห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตาราง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ (ณรงค์ โพธิ์พลกษานันท์. 2550, น.187) คือ

ระดับ 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ที่มีต่อวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ , 2543 , น.18) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการสารสนเทศห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ของ ข้อเสนอแนะและแจกแจงความถี่เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การแจกแจงความถี่
2. ค่าร้อยละ
3. ค่าเฉลี่ย (ศิริพร ศรีเชลียง, 2552, น. 120) ซึ่งมีสูตรดังนี้

สูตร
$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทนค่า ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทนค่า ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
 N แทนค่า จำนวนของข้อมูลทั้งหมด

4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) (ศิริพร ศรีเชลียง, 2552, น. 121) มี

สูตรดังนี้

สูตร
$$S = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N - 1}}$$

เมื่อ S แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน ข้อมูลดิบ
 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยเสนอการดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติและภาคพิเศษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 2,165 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ที่เข้าใช้บริการห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (ยุทธ โกยวรรณ์, 2546, น.101) จำนวน 327 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
3. ทำการกำหนดสัดส่วนสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรของแต่ละหลักสูตร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	หลักสูตรสาขาวิชา	ภาคปกติ	ภาคพิเศษ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ภาษาไทย	179	-	179	32
2	ภาษาไทย(นักศึกษาจีน)	23	-	23	5
3	ภาษาอังกฤษ	240	-	240	40
4	การออกแบบนิเทศศิลป์	21	-	21	4
5	สารสนเทศศาสตร์ฯ	22	-	22	4
6	รัฐประศาสนศาสตร์	451	113	564	55
7	นิติศาสตร์	223	14	237	38
8	การพัฒนาชุมชน	285	-	285	44
9	การท่องเที่ยว	103	-	103	21
10	ศิลปกรรม	70	-	70	15
11	ดนตรีสากล	70	-	70	15

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	หลักสูตรสาขาวิชา	ภาคปกติ	ภาคพิเศษ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
12	ดนตรี(ไทย)	33	-	33	7
13	สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	318	-	318	47
	รวม	2,038	127	2,165	327

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคล ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์. 2550, น.187) คือ

ระดับ 5 หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	ระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	ระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	ระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการสารสนเทศห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาขอบเขตของเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหา ในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน
3. นำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Cronbachs' alpha coefficient) (กัญญาวิชัยบัญชา, 2549, น. 34) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92
4. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบสมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับ นักศึกษาภาคปกติและภาคพิเศษ ของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2559 ที่เข้าใช้บริการของห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตาราง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ (ณรงค์ โพธิ์พลกษานันท์, 2550, น.187) คือ

ระดับ 5 หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	ระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	ระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	ระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ที่มีต่อวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ , 2543 , น.18) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50 หมายถึง	ระดับมาก
2.51 – 3.50 หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.51 – 2.50 หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 – 1.50 หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการสารสนเทศห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ของ ข้อเสนอแนะและแจกแจงความถี่เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การแจกแจงความถี่
2. ค่าร้อยละ
3. ค่าเฉลี่ย (ศิริพร ศรีเชลียง, 2552, น. 120) ซึ่งมีสูตรดังนี้

สูตร $\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$

เมื่อ \bar{X} แทนค่า ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทนค่า ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
 N แทนค่า จำนวนของข้อมูลทั้งหมด

4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) (ศิริพร ศรีเชลียง, 2552, น. 121) มี

สูตรดังนี้

สูตร $S = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N - 1}}$

เมื่อ S แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน ข้อมูลดิบ
 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์แสดงในรูปตารางประกอบความเรียง ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 327)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	153	46.80
- หญิง	174	53.20
รวม	327	100.00
อายุ		
- 17-18 ปี	153	46.80
- 19-20 ปี	128	39.10
- 21-22 ปี	46	14.10
- 22 ปี ขึ้นไป	0	0.00
รวม	327	100.00
นักศึกษาภาค		
- ปกติ	272	83.20
- พิเศษ	55	16.80
รวม	327	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 327)	ร้อยละ
สาขาวิชา		
- ภาษาไทย	32	9.80
- ภาษาอังกฤษ	40	12.20
- สารสนเทศศาสตร์ฯ	4	1.20
- รัฐประศาสนศาสตร์	55	17.20
- นิติศาสตร์	38	9.80
- การพัฒนาชุมชน	44	13.50
- การท่องเที่ยว	21	6.40
- ศิลปกรรม	15	4.60
- ดนตรี(สากล)	14	4.30
- ดนตรี(ไทย)	7	2.10
- ออกแบบนิเทศศิลป์	4	1.20
- สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	47	14.40
- ภาษาไทย (นักศึกษาจีน)	5	1.50
รวม	327	100.00
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
- 1.00 – 1.50	63	19.30
- 1.51 – 2.50	126	38.50
- 2.51 – 3.50	106	32.40
- 3.51 – 4.00	32	9.80
รวม	327	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 327 คน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 รองลงมาเป็นนักศึกษาเพศชาย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 คน ส่วนใหญ่นักศึกษามีอายุ 17-18 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 รองลงมานักศึกษามีอายุ 19-20 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาภาคปกติ จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 83.20 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 รองลงมาเป็นนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40 และนักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่าง 1.51 – 2.50 จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 รองลงมามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่าง 2.51 – 3.50 จำนวน

106 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 1.00 – 1.50 จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ตารางที่ 3 พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้านแหล่งสารสนเทศ

ข้อ	ด้านแหล่งสารสนเทศ	\bar{x}	S.D.	แปลค่า
แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต				
1	ค้นหาจากรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด (OPAC)	4.56	0.51	มากที่สุด
2	ค้นหาจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์	4.21	0.45	มาก
3	ค้นหาจากเว็บไซต์หน่วยงานราชการ/สถาบันการศึกษา/สมาคมวิชาชีพ/องค์การระหว่างประเทศ	4.16	0.65	มาก
4	ค้นจากการใช้โปรแกรมค้นหา เช่น google, Yahoo, Ask.com	4.55	0.51	มากที่สุด
5	ค้นหาจากเว็บไซต์ wikipedia	4.37	0.62	มาก
แหล่งสารสนเทศบุคคล				
6	ปรึกษาบรรณารักษ์	4.36	0.51	มาก
7	ปรึกษาคูคลองที่น่าเชื่อถือ/ปราชญ์ชาวบ้าน	4.30	0.61	มาก
8	ปรึกษาอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญ	4.43	0.54	มาก
9	ปรึกษาเพื่อนร่วมชั้น	4.18	0.79	มาก
10	ปรึกษานักวิชาชีพในสาขาวิชาต่างๆ	4.40	0.76	มาก
แหล่งสารสนเทศสิ่งพิมพ์				
11	ค้นหาจากชั้นหนังสือ/ชั้นวารสารในห้องสมุด	4.22	0.46	มาก
12	ค้นหาจากบรรณนิวารสาร	4.40	0.76	มาก
13	ค้นหาจากเอกสารการประชุม รายงานประจำปี	4.40	0.76	มาก
14	ค้นหาจากรายการบรรณานุกรม	4.32	0.75	มาก
15	ค้นหาจากหนังสือพิมพ์	4.41	0.76	มาก
รวมเฉลี่ย		4.35	0.50	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ด้านแหล่งสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ค้นหาจากรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด (OPAC) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.51) รองลงมา ค้นหาจากการใช้โปรแกรมค้นหา เช่น google, Yahoo, Ask.com อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.51) และปรึกษาอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ด้านประเภทของสารสนเทศ

ข้อ	ด้านประเภทของสารสนเทศ	\bar{x}	S.D.	แปลค่า
1	หนังสือ ตำรา มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย	4.27	0.71	มาก
2	เอกสารงานวิจัย มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย	3.55	0.83	มาก
3	วารสาร จุลสารและหนังสือพิมพ์ มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย	3.00	0.70	ปานกลาง
4	ทรัพยากรสารสนเทศทางด้านสังคมศาสตร์ มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย	3.50	1.12	ปานกลาง
5	ทรัพยากรสารสนเทศทางด้านมนุษยศาสตร์ มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย	3.79	0.92	มาก
6	หนังสือ ตำรา วารสาร จุลสาร และหนังสือพิมพ์ มีความสอดคล้องกับความต้องการของท่าน	3.25	1.11	ปานกลาง
7	หนังสือ ตำรา วารสาร จุลสาร และหนังสือพิมพ์ ท่านมีความต้องการใช้บริการอีกเมื่อมีโอกาส	3.09	0.98	ปานกลาง
8	คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูล มีจำนวนเพียงพอ	2.07	0.94	น้อย
9	ระบบอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นคุณภาพสัญญาณดี/ไม่ขาด/ไม่หลุด	2.00	0.71	น้อย
10	ระบบสืบค้นข้อมูลง่ายต่อการใช้งาน	3.76	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย		3.23	0.27	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ด้านประเภทของสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.23$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หนังสือ ตำรา มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.71) รองลงมา ทรัพยากรสารสนเทศทางด้านมนุษยศาสตร์ มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย อยู่ในระดับมาก

$\bar{x} = 3.79$, S.D. = 0.92) และระบบสืบค้นข้อมูลง่ายต่อการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ

ข้อ	ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ	\bar{x}	S.D.	แปลค่า
1	เพื่อหาข้อมูลประกอบการทำรายงาน	4.53	0.50	มาก
2	เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	4.49	0.50	มาก
3	เพื่อกำหนดประเด็นในการทำรายงาน หรืองานวิจัย	4.42	0.49	มากที่สุด
4	เพื่อหาแหล่งการเขียนการอ้างอิง	4.54	0.49	มากที่สุด
5	เพื่อแสวงหาความรู้ โดยการค้นคว้าด้วยตนเอง	4.49	0.51	มากที่สุด
6	เพื่อความจรรโลงใจ เป็นแรงบันดาลใจในทางสร้างสรรค์ผลงาน	4.51	0.50	มากที่สุด
7	เพื่อนันทนาการ หรือพักผ่อนหย่อน	4.52	0.50	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.49	0.19	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศในการใช้สารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับผลคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เพื่อหาแหล่งการเขียนการอ้างอิง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.49) รองลงมา เพื่อหาข้อมูลประกอบการทำรายงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.50) และเพื่อนันทนาการ หรือพักผ่อนหย่อน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศ

ข้อ	ด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศ	\bar{x}	S.D.	แปลค่า
1	ไม่มีคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลที่ใช้ที่บ้าน	4.54	0.51	มากที่สุด
2	ไม่มีเวลาสืบค้นข้อมูล	4.54	0.51	มากที่สุด
3	ขาดทักษะในการสืบค้นข้อมูล	4.61	0.50	มากที่สุด
4	ที่บ้านไม่มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	4.57	0.50	มากที่สุด
5	วิธีการสืบค้นยุ่งยาก ซับซ้อน	4.59	0.52	มากที่สุด

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อ	ด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศ	\bar{x}	S.D.	แปลค่า
6	อ่านสารสนเทศภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ	4.63	0.50	มากที่สุด
7	ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่ต้องการมีจำนวนน้อย	4.54	0.51	มากที่สุด
8	ค้นหาตัวเล่มที่ต้องการใช้ไม่พบในชั้นหนังสือ	4.54	0.51	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.58	0.78	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับผลคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อ่านสารสนเทศภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ขาดทักษะในการสืบค้นข้อมูลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.50) และวิธีการสืบค้นยุ่งยาก ซับซ้อน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมทุกด้าน

ข้อ	โดยภาพรวมทุกด้าน	\bar{x}	S.D.	แปลค่า
1	ด้านแหล่งสารสนเทศ	4.35	0.50	มาก
2	ด้านทรัพยากรห้องสมุด	3.23	0.27	ปานกลาง
3	ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ	4.49	0.19	มาก
4	ด้านปัญหาการแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศ	4.58	0.78	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.03	0.29	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านที่ผลคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านปัญหาการแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.29) รองลงมา ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.19) และด้านแหล่งสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ปรากฏว่า นักศึกษาได้ข้อเสนอแนะ แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศของห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ข้อ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	ห้องสมุดคับแคบเมื่อมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก	9	25.71
2	อยากให้ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญๆ	7	20.00
3	ที่นั่งอ่านหนังสือไม่เพียงพอ	6	17.14
4	คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นมี 1 ตัว ไม่เพียงพอต่อผู้ใช้	5	14.28
5	บริเวณทางเดินแคบเดินไม่สะดวก	4	11.43
6	ควรจะมีเพิ่มจำนวนคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอแต่การให้บริการ	2	5.72
7	ควรจะมีเพิ่มจำนวนหนังสือในห้องสมุดมากกว่านี้	2	5.72
	รวม	35	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศแก่นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เรียงตามลำดับ 3 อันดับแรก คือ ห้องสมุดคับแคบเมื่อมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก (ความถี่ = 9, คิดเป็นร้อยละ 25.71) รองลงมา คือ อยากให้ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญๆ (ความถี่ = 7, คิดเป็นร้อยละ 20.00) และที่นั่งอ่านหนังสือไม่เพียงพอ (ความถี่ = 6, คิดเป็นร้อยละ 17.14) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ผู้วิจัยขอสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ชั้นปีที่ 1 - 4 ทุกสาขาวิชาทั้งนักศึกษาภาคปกติและภาคพิเศษ จำนวน 2,165 คน
กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ที่เข้าใช้บริการห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง ของ Krejcie and Morgan (ยุทธ ไทยวรรณ. 2546, น.101) จำนวน 327 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารงานวิจัย

แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคล ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศแก่นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเก็บข้อมูลผู้เข้าใช้บริการของห้องสมุดในเวลาทำการ โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 327 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 327 คน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 รองลงมาเป็นนักศึกษาเพศชาย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 คน ส่วนใหญ่นักศึกษามีอายุ 17-18 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 รองลงมา นักศึกษามีอายุ 19-20 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาภาคปกติ จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 83.20 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 รองลงมาเป็นนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40 และและนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่าง 1.51 – 2.50 จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 รองลงมา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่าง 2.51 – 3.50 จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่าง 1.00 – 1.50 จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ ด้านประเภทของสารสนเทศ ด้าน วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ และด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศโดยภาพรวมทุกด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านแหล่งทรัพยากรสารสนเทศพบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ค้นหาจากรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด (OPAC) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.51) รองลงมา ค้นหาจากการใช้โปรแกรมค้นหา เช่น google, Yahoo, Ask.com อยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.51) และปรึกษาอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

2.2 ด้านประเภทของสารสนเทศพบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.23$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หนังสือ ตำรา มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.71) รองลงมา ทรัพยากรสารสนเทศทางด้านมนุษยศาสตร์ มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$, S.D. = 0.92) และระบบสืบค้นข้อมูลง่ายต่อการใช้ง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

2.3 ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศในการใช้สารสนเทศพบว่า พฤติกรรมการ แสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับผล คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เพื่อหาแหล่งการเขียนการอ้างอิง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.49) รองลงมา เพื่อหาข้อมูลประกอบการทำรายงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.50) และเพื่อนันทนาการ หรือพักผ่อนหย่อน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

2.4 ด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศพบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุดทุกข้อ ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ อ่านสารสนเทศภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ขาดทักษะในการสืบค้นข้อมูลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.50) และวิธีการสืบค้นยุ่งยาก ซับซ้อนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

2.5 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า ด้านที่ผลคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้าน ปัญหาการแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.29) รองลงมา ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.19) และด้านแหล่ง สารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อเสนอแนะ แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการ สารสนเทศแก่นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ข้อเสนอแนะ แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศแก่นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เรียงตามลำดับ 3 อันดับแรก ห้องสมุดคืบแคบ เมื่อมีผู้ใช้บริการเป็น จำนวนมาก (ความถี่ = 9, คิดเป็นร้อยละ 25.71) รองลงมา คือ อยากให้ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมใน

วันสำคัญๆ (ความถี่ = 7, คิดเป็นร้อยละ 20.00) และที่นั่งอ่านหนังสือไม่เพียงพอ (ความถี่ = 6, คิดเป็นร้อยละ 17.14) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้คือ

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ ด้านประเภทของสารสนเทศ ด้าน วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ และด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศ โดยภาพรวมทุกด้าน มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมในการแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศด้วยการ ค้นหาจากรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด (OPAC) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาได้มีการเรียนในรายวิชาสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าจึงทำให้สามารถค้นหารายการทรัพยากรสารสนเทศจากในห้องสมุด หรือ Library catalog เป็นส่วนสำคัญที่บอกรายละเอียดของหนังสือที่จัดเก็บในห้องสมุด ซึ่งนักศึกษาสามารถเข้าถึงได้จากค้นหาผ่านทางระบบเครือข่าย และแสดงผลการค้นหาในส่วนของทรัพยากรที่นักศึกษาต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนฤมล กิจไพศาลรัตน์ (2557, น.48) ได้กล่าวเกี่ยวกับรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด (Library catalog) เป็นส่วนสำคัญที่บอกรายละเอียดของหนังสือที่จัดเก็บในห้องสมุด เช่น สถานที่จัดเก็บหนังสือให้บริการ (Location) สำหรับในการค้นหาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด หมายถึง รายการออนไลน์ (Online Public Access Catalog – OPAC หรือ OPACs) ที่ผู้ใช้สามารถค้นหารายการทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ของห้องสมุดผ่านระบบเครือข่าย และแสดงส่วนของข้อมูลที่บอกว่าหนังสือหรือทรัพยากรอยู่บนชั้นพร้อมยืมหรือมีใครยืมไปแล้ว (Availability) โดยการค้นด้วยคำสำคัญ ค้นด้วยหัวเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หรือชื่อเรื่อง สำหรับการค้นด้วยชื่อผู้เขียนและชื่อหนังสือ สามารถค้นได้ง่ายโดยไม่ต้องมีหลักเกณฑ์ใดในการค้นหาทราบชื่อผู้เขียนหรือชื่อหนังสือ ในขณะที่การค้นด้วยหัวเรื่องและคำสำคัญต้องเรียนรู้และอาศัยเทคนิคและหลักเกณฑ์โดยเฉพาะการเรียนรู้การค้นด้วยหัวเรื่องที่กำหนดตามหัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Subject Headings) คำที่เป็นหัวเรื่องที่ใช้ในหนังสือคู่มือนี้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขให้เหมาะสมอยู่เสมอตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม วัฒนธรรมและการเมือง

1.2 ด้านประเภทของสารสนเทศพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักศึกษามีพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ส่วนใหญ่ประเภทหนังสือ ตำรา ซึ่งนักศึกษามีระดับความคิดเห็นว่าภายในห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอและทันสมัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การคัดเลือกหนังสือเข้าห้องสมุดได้มีการให้อาจารย์ ผู้สอนเป็นผู้ทำการคัดเลือกเพื่อให้ตรงกับความต้องการของอาจารย์ ผู้สอนซึ่งสามารถให้นักศึกษาเข้ามาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกห้องเรียนได้ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ห้องสมุดจึงพยายามคัดเลือกหนังสือให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของอาจารย์ และนักศึกษา

เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้หนังสือ ตำราเพื่อการอ่านให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการจัดหาหนังสือ ตำราและงานวิจัยด้านเนื้อหาให้ตรงกับหลักสูตรการเรียนการสอนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และพยายามกำหนดปีพิมพ์ที่จะคัดเลือกไม่เกิน 10 ปี เพื่อให้หนังสือมีเนื้อหาที่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุจิรา เหลืองอุบล (2555 , น.ก) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อคุณภาพ การบริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามประจำปีการศึกษา 2554 ผลปรากฏว่า ด้านที่ 1 ทรัพยากรห้องสมุด ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีจำนวนผู้ใช้บริการจำนวนมาก ดังนั้นทางสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ของผู้ใช้ ในส่วนของผู้ใช้บริการของห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์มีความพึงพอใจในระดับมากในเรื่องของความเพียงพอของหนังสือ เนื้อหาของหนังสือมีความทันสมัย และ เนื้อหาของนิตยสาร/วารสาร/หนังสือพิมพ์ มีความทันสมัย เนื่องจากทางห้องสมุดได้มีวิธีการจัดหาซื้อหนังสือใหม่เป็นประจำทุกปี โดยได้จัดทำรายชื่อหนังสือจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ แยกรายชื่อหนังสือตามสาขาวิชา และแนบรายชื่อหนังสือให้อาจารย์ประจำแต่ละหลักสูตรสาขาวิชา เป็นผู้คัดเลือกและ เสนอรายชื่อหนังสือให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนของอาจารย์แต่ละหลักสูตรสาขาวิชา เพื่อให้ ตอบสนองและตรงกับความต้องการใช้ของผู้ใช้บริการให้มากที่สุด

1.3 ด้าน วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษา เพื่อหาแหล่ง การเขียนการอ้างอิงในการจัดทำรายงาน งานวิจัย หรืองานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก อาจารย์ ผู้สอน ได้มีการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักศึกษาได้มีการทำรายงาน หรืองานวิจัย เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้นอกเหนือจากห้องเรียน โดยให้นักศึกษาได้แสวงหาข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ ของนักศึกษาจากแหล่งข้อมูลหนังสือ ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ จึงทำให้นักศึกษาต้องเข้า ห้องสมุดเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารอ้างอิงส่งอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักษณ์ ยุทธศิลป์เสวี และสุรีย์ สุทธิสารากร (2559 , น.257) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง พฤติกรรสารสนเทศของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านการ ค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ พบว่า ประเภทของงานที่นักศึกษาได้รับ มอบหมายมากที่สุด คือ การนำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบการรายงาน และส่วนใหญ่ใช้ โปรแกรมการค้นหา (เช่น Google, Yahoo, Ask.com) แหล่งข้อมูลที่นักศึกษาค้นได้ในห้องสมุดส่วน ใหญ่จะประเมินสารสนเทศว่าแหล่งข้อมูลนั้นมีบรรณานุกรม หรือ รายการอ้างอิงหรือไม่ ส่วนแหล่ง/ สารสนเทศในเว็บบไซต์นักศึกษาจะประเมินจากความทันสมัยของสารสนเทศ และนักศึกษาให้เพื่อที่ เรียนด้วยกันช่วยประเมินแหล่งข้อมูล ด้านวิธีการศึกษาค้นคว้าในรายวิชาต่างๆ นักศึกษาจะเพิ่ม มุมมองของตนเองในงานค้นคว้า และประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของนักศึกษา คือการเริ่มต้นในการ ทำงานที่ได้รับมอบหมาย และความยากในการกำหนดหัวข้อรายงานและการกำหนดว่าสารสนเทศที่ ใช้ทำรายงานมีความเพียงพอหรือไม่

1.4 ด้านปัญหาการแสวงหาสารสนเทศ พบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุดทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปัญหาการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษา คือ

อ่านสารสนเทศภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาขาดทักษะเฉพาะบุคคลในเรื่องการเรียนรู้ทางด้านภาษาอังกฤษจึงทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าใจสารสนเทศที่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายลม วุฒิสมบูรณ์ (2546, น.ก) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง กระบวนการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษบัณฑิตศึกษา สาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการแสวงหาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการทำโครงการวิทยานิพนธ์ที่อยู่ในระหว่างการเขียนโครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 15 รายที่มีหัวข้อวิทยานิพนธ์จากกลุ่มเนื้อหา 3 ด้าน บทสัมภาษณ์ที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้ตัวแบบพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักสังคมศาสตร์ของเดวิด เอลลิส เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษบัณฑิตศึกษสาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย การเริ่มต้น การสำรวจเลือกดู การเชื่อมต่อง่ายเรียง การค้นหาแบบเฉพาะเจาะจง การติดตามลิงค์ การแยกแยะ การดึงสารสนเทศออกมา และการตรวจตรา ซึ่งพบพฤติกรรมที่เพิ่มจากตัวแบบกระบวนการแสวงหาสารสนเทศของเอลลิส มี 2 ประเภทคือ การค้นหาแบบเฉพาะเจาะจง และการติดตามลิงค์ ด้านสภาพปัญหาที่นักศึกษาประสบระหว่างการแสวงหาสารสนเทศ ได้แก่ ไม่สามารถเข้าถึงเอกสารฉบับเต็ม ไม่ได้รับสารสนเทศตามต้องการ สารสนเทศที่เกี่ยวข้องมีมากเกินไป และสารสนเทศส่วนใหญ่ที่ได้รับเป็นภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

พฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า ควรมีการจัดอบรมทักษะด้านภาษาอังกฤษให้แก่ นักศึกษาในแสวงหาสารสนเทศที่เป็นภาษาอังกฤษ

2. ข้อเสนอแนะการการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ในการทำผลงานเพื่อขอดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์



บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จินดารัตน์ เบอร์พันธุ์. (2548). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2545). *สารสนเทศทางธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- ชญารณ กุลนิตติ. (2553). *สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ถาวร บุบผาวงษ์ (2546). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายสำเนา.
- ทักษิณา สนวนานนท์. (2539). *พจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์ : สำหรับผู้ปฏิบัติงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.
- นงลักษณ์ ยุทธศิลป์เสวี และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรีย์ สุทธิสารากร. (2559). “พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์” *วารสารวิจัยสังคมมนุษย์*. ปีที่ 4 ฉบับที่(2), 255-277
- นฤมล กิจไพศาลรัตนา. (2557). *ค้น-คว้า-อ่าน-เขียน ทักษะการเรียนรู้ทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2548). *การใช้ห้องสมุดยุคใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- พนิตนันท์ บุญพามี (2542). *ผลสัมฤทธิ์และเจตคติในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียน โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน*. การค้นคว้าแบบอิสระ. ศศ.ม. (การสอนภาษาไทย). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายสำเนา.
- พวา พันธุ์เมฆา. (2541). *สารสนเทศกับการศึกษาค้นคว้า*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2543). *เทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา.
- ภัทรินทร์ วิเศษศักดิ์ (2539). *การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายสำเนา.
- มาลี ล้ำสกุล. (2545). *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดเก็บและการสืบค้นสารสนเทศหน่วยที่ 1*. นนทบุรี: สาขาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ยุทธ ไภยวรรณ. (2552). *ออกแบบเครื่องมือวิจัย*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- _____. (2546). *สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- เยาวภา เดชะคุปต์ (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524*. กรุงเทพฯ : นานามีบุ๊กส์พับลิเคชั่นส์.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิไลพร เลิศมหาเกียรติ และสุรณี ปิตะเสน. (2532). *ระบบสารนิเทศแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ศิริพร ศรีเชลียง. (2552). *การวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์*. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ศุภนิจ ศรีรักษ์. (2555). *พฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*. (รายงานผลงานวิจัย). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สายลม วุฒิสมบูรณ์. (2546). *กระบวนการการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สารสนเทศศาสตร์). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- สุกานดา เจริญวันชัยกุล. (2554). *พฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการทำโครงงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*. ปริญญาโท ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ ชุมดวง (2553). *พฤติกรรมกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนดาราวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ. ศศ.ม. (สารสนเทศศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายสำเนา.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542). *หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อารีย์ ชื่นวัฒนา. (2545). *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ เล่ม 3*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สาขาวิชาศิลปศาสตร์.
- อัมพร ทีชะระ. (2528). *ศัพท์วิชาการบรรณารักษศาสตร์*. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อำไพ ลำดวน (2555). *ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อช่วยพัฒนาทักษะการอ่าน* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยเทคโนโลยียานยนต์.
- เอื้อมพร ทศนประสิทธิ์ผล. (2542). *สารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- Bates, Macia J. (1989). "The Design of Browsing and Berrypicking Techniques for the Online Search Interface." Retrieved November 14, 2007, from <http://www.gseis.ucla.edu/faculty/bates/berrypicking.html>

Chen, C. C. and Herson, P. (1982). *Information Seeking Assessing and Anticipating User Needs*. New York, NY : Neal-Schuman.

Wilson, T.D. (2000). Human Information Behaviour. *Informing Science*, 3(2), 49





ภาคผนวก



ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย



แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้จัดเรียงเรียงขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการทำวิจัย
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสารสนเทศสำหรับนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับข้อมูลความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ

<input type="checkbox"/> ชาย	<input type="checkbox"/> หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุ

<input type="checkbox"/> 15 – 20 ปี	<input type="checkbox"/> 21 – 30 ปี
<input type="checkbox"/> 31 – 40 ปี	<input type="checkbox"/> 41 – 50 ปี
<input type="checkbox"/> 51 ปีขึ้นไป	
3. ประเภทนักศึกษา

<input type="checkbox"/> ภาคปกติ	<input type="checkbox"/> ภาคพิเศษ (กศ.บป.)
----------------------------------	--
4. ปัจจุบันท่านกำลังศึกษาหลักสูตรสาขาวิชา

<input type="checkbox"/> การท่องเที่ยว	<input type="checkbox"/> การพัฒนาชุมชน
<input type="checkbox"/> ดนตรี(สากล)	<input type="checkbox"/> นิติศาสตร์
<input type="checkbox"/> ภาษาไทย	<input type="checkbox"/> ภาษาอังกฤษ

- | | |
|---|--|
| <input type="checkbox"/> รัฐประศาสนศาสตร์ | <input type="checkbox"/> ศิลปกรรม |
| <input type="checkbox"/> สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น | <input type="checkbox"/> สารสนเทศศาสตร์ฯ |
| <input type="checkbox"/> ภาษาไทย(นักศึกษาจีน) | <input type="checkbox"/> ดนตรี(ไทย) |
| <input type="checkbox"/> การออกแบบนิเทศศิลป์ | |

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- | | |
|--------------------------------------|--------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> 1.00 – 1.50 | <input type="checkbox"/> 1.51 – 2.50 |
| <input type="checkbox"/> 2.51 – 3.00 | <input type="checkbox"/> 3.51 – 4.00 |

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยตัวเลขมี

ความหมายดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง ระดับมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง ระดับน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
ด้านแหล่งสารสนเทศ					
แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต					
1. ค้นหาจากรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด (OPAC)					
2. ค้นหาจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์					
3. ค้นหาจากเว็บไซต์หน่วยงานราชการ/สถาบันการศึกษา/สมาคมวิชาชีพ/องค์การระหว่างประเทศ					
4. ค้นหาจากการใช้โปรแกรมค้นหา เช่น google, Yohoo, Ask.com					
5. ค้นหาจากเว็บไซต์ wikipedia					
แหล่งสารสนเทศบุคคล					
6. ปรึกษาบรรณารักษ์					
7. ปรึกษานักศึกษาที่นำเชื่อถือ/ปราชญ์ชาวบ้าน					
8. ปรึกษาอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญ					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
9. ปรึกษาเพื่อนร่วมชั้น					
10. ปรึกษานักวิชาชีพในสาขาวิชาต่างๆ					
แหล่งสารสนเทศสิ่งพิมพ์					
11. ค้นหาจากชั้นหนังสือ/ชั้นวารสารในห้องสมุด					
12. ค้นหาจากดรรชนีวารสาร					
13. ค้นหาจากเอกสารการประชุม รายงานประจำปี					
14. ค้นหาจากรายการบรรณานุกรม					
15. ค้นหาจากหนังสือพิมพ์					
ด้านประเภทของสารสนเทศ					
16. หนังสือ ตำรา มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย					
17. เอกสารงานวิจัย มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย					
18. วารสาร จุลสารและหนังสือพิมพ์ มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย					
19. ทรัพยากรสารสนเทศทางด้านมนุษยศาสตร์ มีจำนวนเพียงพอและทันสมัย					
20. หนังสือ ตำรา วารสาร จุลสาร และหนังสือพิมพ์ มีความสอดคล้องกับความต้องการของท่าน					
21. หนังสือ ตำรา วารสาร จุลสาร และหนังสือพิมพ์ ท่านมีความต้องการใช้บริการอีกเมื่อมีโอกาส					
22. คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูล มีจำนวนเพียงพอ					
23. ระบบอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นคุณภาพสัญญาณดี/ไม่ขาด/ไม่หลุด					
24. ระบบสืบค้นข้อมูลง่ายต่อการใช้งาน					
ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ					
25. เพื่อหาข้อมูลประกอบการทำรายงาน					
26. เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย					
27. เพื่อกำหนดประเด็นในการทำรายงาน หรืองานวิจัย					
28. เพื่อหาแหล่งการเขียนการอ้างอิง					



ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล : นางจารุวรรณ กังवाल
: Mrs. Jaruwan Kangwan

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน : 3530300446101

ตำแหน่ง (ที่เป็นปัจจุบัน) : บรรณารักษ์

หน่วยงานที่สังกัด : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สถานที่อยู่ : ห้องสมุดคณะฯ

หมายเลขโทรศัพท์ : 055-411096 ต่อ 1416

E-mail : apple_utd@hotmail.com

ประวัติการศึกษา : ปริญญาตรี สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ
ศาสตร์